

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника»**

Навчально-науковий Інститут мистецтв

Кафедра методики музичного виховання та диригування

**EUROPEAN CREDIT TRANSFER SYSTEM
ECTS – ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПАКЕТ**

**Галузь знань – 01 - Освіта
Спеціальність 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)
За предметними спеціалізаціями
Другий (магістерський) рівень вищої освіти**

ЗМІСТ

1. ВСТУП – ЩО ТАКЕ ECTS?
2. ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА КАФЕДРИ ХОРОВОГО ДИРИГУВАННЯ
3. ІНФОРМАЦІЯ ПРО КАФЕДРУ
4. СКЛАД КАФЕДРИ
5. КОПІЇ ДІЮЧИХ ЛІЦЕНЗІЙ НА НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ТА СЕРТИФІКАТІВ ПРО АКРЕДИТАЦІЮ
6. ПЕРЕЛІК СПЕЦІАЛІЗАЦІЙ З ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ІЗ ЗАЗНАЧЕННЯМ ЛІЦЕНЗІЙНОГО ОБСЯГУ ТА ТЕРМІНУ НАВЧАННЯ
7. ФАХОВЕ СПРЯМУВАННЯ ТА КВАЛІФІКАЦІЙНІ ВИМОГИ ДО ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
8. ІНФОРМАЦІЯ ПРО МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНУ БАЗУ
9. ОСНОВНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ І НАВЧАННЯ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ
10. СПОСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ
11. АКАДЕМІЧНИЙ КАЛЕНДАР
12. ГРАФІК НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ
13. КОПІЯ РОБОЧОГО НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ
14. АНОТАЦІЇ ДИСЦИПЛІН
15. ВСТУПНІ ВИПРОБОВУВАННЯ ТА КОНКУРСНИЙ ВІДБІР

1. ВСТУП – ЩО TAKE ECTS?

Офіційне визнання навчання та дипломів про вищу освіту є необхідною передумовою створення відкритого Європейського освітнього простору, в якому студенти та викладачі могли б пересуватись без перешкод.

Європейська кредитно-трансферна система (European Credit Transfer System – ECTS) – це система, яка розроблена для забезпечення єдиного загальноєвропейського підходу до оцінювання та порівняння навчальних досягнень студентів, що навчаються в різних вищих навчальних закладах, та їхнього академічного визнання.

За своєю суттю ECTS не регулює змісту, структури або еквівалентності освітньо-професійних програм. Ці питання відносяться до питань якості і визначаються самими навчальними закладами. ECTS забезпечує прозорість і сприяє визнанню освіти.

ECTS базується на трьох ключових елементах: на інформації щодо навчальних програм та здобутків студента, на взаємній угоді між навчальними закладами-партнерами і студентом та використанні кредитів ECTS з переліком оцінок з дисциплін, які характеризують виконану студентом як аудиторну, так і самостійну навчальну роботу.

Ці ключові елементи приводять в дію шляхом використання трьох основних документів: інформаційного пакета, угоди (контракту) студента та вищого навчального закладу і переліку оцінок з дисциплін.

Інформаційний пакет містить інформацію про навчальний заклад, його навчальні структурні підрозділи (інститути, факультети, кафедри), організацію та структуру навчального процесу в цілому та окремих дисциплін, іншу корисну інформацію.

Угода (контракт) на навчання обумовлює всі питання щодо навчальних програм, терміну та порядку проходження навчання, прав та обов'язків студента і вищого навчального закладу тощо.

Перелік оцінок з дисциплін показує здобутки студента у спосіб, який є загальнозрозумілим і може легко сприйматися в різних навчальних закладах, для чого використовується таблиця переходу від оцінок за багатобальною шкалою до оцінок за національною шкалою та шкалою ECTS.

Результати освоєння дисципліни оцінюються у балах оцінкам за національною шкалою та шкалою ECTS.

2. ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА КАФЕДРИ

а) Адреса:

навчальний корпус Навчально-наукового інституту мистецтв ДВНЗ
«Прикарпатський національний університет імені В.Стефаника», вул. Ак.
Сахарова, 34 / а, м. Івано - Франківськ, 76000

б) Контактні телефони

тел. (0342) 52-34- 29; 52-34-30

с) Інформація про керівництво кафедри

Завідувач кафедри:

кандидат мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтв

України Серганюк Любов Іванівна

тел./факс (0342) 52-34-29

e-mail: **khd@pu.if.ua**

Поштова скринька: **khd@pu.if.ua**

3.ІНФОРМАЦІЯ ПРО КАФЕДРУ

Історичні витоки кафедри відносяться до створення одного із перших в Україні музично-педагогічного факультету Івано – Франківського педагогічного інституту у 1966 році, на базі якого в 1967 році сформувались дві кафедри – теорії, історії музики і гри на музичних інструментах та кафедри методики музичного виховання, співів і диригування. Першими викладачами диригентських дисциплін були:

доцент Пащенко В.І., Зварун В.І., Гринишин М.П., Коломієць А.Г., Баландін Л.Ю., Доронюк В.Д., Долчук Р.О., Величко Г.Г. У 2001 році музичний факультет став основою для відкриття Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника, в структурі якого утворились нові чотири музичні кафедри. У 2016 році внаслідок реорганізації перейменовано на кафедру методики музичного виховання та диригування, яку очолила кандидат мистецтвознавства, професор, доктор філософії, заслужений діяч мистецтв України Серганюк Любов Іванівна.

Кафедра методики музичного виховання та диригування є випусковою за спеціальністю 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво). Формуючи у студентів необхідну суму знань, умінь і навичок з дисциплін диригентсько - хорового циклу, яка є необхідною умовою організації навчально-виховного процесу в хорових колективах, ансамблях, гімназіях, ліцеях, педагогічних коледжах, вищих навчальних закладах, професорсько-викладацький штат кафедри у складі 30 осіб має: двох заслужених діячів мистецтв України (Савчук В.Я., Серганюк Л.І.), трьох заслужених працівників культури України, доцентів Зваричук Ж.Й., Карась Г.В., Серганюк Ю.М.), двох заслужених артистів України (Молодій О.Р., Петрик М.В.), трьох професорів, двох докторів мистецтвознавства (Карась Г.І., Кіндратюк Б.Д.), Серганюк Л.І., вісім кандидатів мистецтвознавства, доцентів (Бардашевська Я.М., Дудик Р.В., Зваричук Ж.Й., Колубаєв О.Л., Новосядла І.С., Рудик М.М., Шегда Л.В., Ярошенко І.В.), двох кандидатів педагогічних наук (Таран І.М., Шуляр О.Д.)

Кафедра хорового диригування реалізує завдання по забезпеченню якісної освіти майбутніх спеціалістів в галузі диригування та викладання музичних дисциплін як умови її інтеграції в соціокультурний простір, розвитку конкурентоздатності на ринку праці. Склад кафедри працює над створенням навчально – методичних комплексів по курсах навчальних

дисциплін диригентського профілю та організації науково – дослідної роботи з актуальних проблем хорової педагогіки і виконавства.

Навчально – методична робота спрямована на підготовку спеціалістів по дисциплінах хорово – диригентських циклів, узагальнення і втілення в навчальний процес педагогічного і творчого досвіду викладачів, проведення відкритих занять та майстер – класів, впровадження мультимедійних засобів навчання. Викладачами кафедри видані методичні матеріали на допомогу студентам для організації самостійної роботи та виконання творчих завдань, бакалаврських, магістерських та дипломних робіт. На кафедрі організована робота науково - методичного семінару для викладачів. Тематика занять: Болонський процес та сучасні реалії, нові педагогічні технології в хорознавстві та у вузівській підготовці спеціалістів, поліхудожня освіта сучасних студентів тощо. Особлива увага відводиться самостійній роботі студентів: підготовці методичних матеріалів, завдань творчого характеру, проведенню консультацій і наданню допомоги по навчанню. Усі викладачі та концертмейстери кафедри здійснюють системні наукові дослідження у наступних галузях: хорове виконавство, хорова практика, теорія музичного виховання, музичне просвітництво, історія хорової музики, музичне краєзнавство.

Студенти та викладачі беруть участь у Всеукраїнських конкурсах диригентів, наукових олімпіадах, оглядах хорових колективів, відповідальних концертах та творчих звітах. Особлива увага звертається на роботу по комплектації контингенту студентів свого профілю. Налагоджена профорієнтаційна робота в загальноосвітніх школах, училищах в період педагогічної практики та під час виїзних концертів для молоді.

Кафедра співпрацює з Львівською національною музичною академією ім. М.Лисенка, Одеською національною музичною академією ім. О.Нежданової, ІМФЕ ім. М.Т.Рильського НАН України,

Всеукраїнською національною музичною спілкою, Спілкою композиторів України, Національним академічним ансамблем пісні і танцю «Гуцулія». Внаслідок тісної співпраці вирішуються питання якісної підготовки майбутніх фахівців через обмін досвідом, атестацію і стажування наукових кадрів, інформаційну та видавничу діяльність.

Професорсько – викладацький склад постійно бере участь в науково – практичних конференціях, Днях відкритих дверей вузу.

Історія кафедри ознаменована зустрічами з Народною артисткою України Ніною Матвієнко, Народною артисткою України, Лауреатом національної премії ім. Т.Шевченка, композитором Лесею Дичко, Заслуженим діячем мистецтв, диригентом Валерієм Матюхіним, Заслуженим діячем мистецтв, диригентом Ольгою Бенч – Шокало, докторам мистецтвознавства Стефанією Павлишин, Любов Кияновською та ін. Кафедрою підтримуються творчі зв'язки із ведучими хоровими колективами України, музичними організаціями. Серед працівників кафедри – випускники різноманітних престижних вузів нашої держави, котрі отримали високу професійну базу та ґрунтовні знання в галузі хорового виконавства.

На кафедрі працюють хорові колективи, які виконують навчальні функції (практикум роботи з хором) та беруть участь в державній атестації на здобуття освітньо - кваліфікаційних рівнів «Бакалавр» та «Магістр». Викладачі кафедри ведуть активну музично-просвітницьку роботу: тематичні програми, концерти, що стали традиційними заходами та сприяють популяризації українського хорового академічного співу.

4.СКЛАД КАФЕДРИ

СЕРГАНЮК ЛЮБОВ ІВАНІВНА – заслужений діяч мистецтв України, кандидат мистецтвознавства, доктор філософії, громадський діяч, хоровий та симфонічний диригент, піаністка, педагог, професор, завідувач кафедри методики музичного виховання та диригування, член

вченої ради Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника.

БАРДАШЕВСЬКА ЯРОСЛАВА МИКОЛАЇВНА – кандидат мистецтвознавства, викладач кафедри

ДУДИК РОМАНА ВОЛОДИМИРІВНА - кандидат мистецтвознавства, доктор філософії, доцент кафедри , керівник навчально-академічного жіночого хору Навчально-наукового інституту мистецтв.

ЗВАРИЧУК ЖАННА ЙОСИПІВНА – кандидат мистецтвознавства, заслужений працівник культури України, доцент кафедри, керівник мішаного навчально-академічного хору Навчально-наукового інституту мистецтв.

КАЗИМИРІВ ХРИСТИНА ТАРАСІВНА – викладач кафедри, здобувач наукового ступеню.

КАРАСЬ ГАННА ВАСИЛІВНА - доктор мистецтвознавства, професор кафедри.

КІНДРАТЮК БОГДАН ДМИТРОВИЧ – доктор мистецтвознавства, професор кафедри.

КОЛУБАЄВ ОЛЕГ ЛЕОНІДОВИЧ – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри, керівник виробничої практики кафедри та чоловічого навчально-академічного хору Навчально-наукового інституту мистецтв.

МАСКОВИЧ ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА – викладач кафедри, академнаставник студентської групи спеціальності «Музичне мистецтво», здобувач наукового ступеню.

МОЛОДІЙ ОЛЬГА РОМАНІВНА –заслужена артистка України, доцент кафедри.

НОВОСЯДЛА ІРИНА СТЕПАНІВНА- кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри.

ПЕТРИК МИРОСЛАВ ВОЛОДИМИРОВИЧ –заслужений артист України, доцент кафедри.

РУДИК МАРИНА МИКОЛАЇВНА – кандидат мистецтвознавства, старший викладач кафедри, академнаставник студентської групи спеціальності «Музичне мистецтво».

САВЧУК ВОЛОДИМИР ЯРОСЛАВОВИЧ – заслужений діяч мистецтв України, доцент кафедри.

СЕРГАНЮК ЮРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ – заслужений працівник культури України, доцент кафедри, головний диригент академічного хору «Елегія».

ТАРАН ІРИНА МИХАЙЛІВНА – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри.

ШЕГДА ЛІДІЯ ВАСИЛІВНА – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри.

ШУЛЯР ОРЕСТ ДМИТРОВИЧ - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри.

ЯРОШЕНКО ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА - кандидат мистецтво-знавства, доктор філософії, доцент кафедри.

КОНЦЕРТМЕЙСТЕРИ:

БОДНАР НАТАЛІЯ МИХАЙЛІВНА - провідний концертмейстер

БУРДЕНКОВА УЛЯНА СТЕПАНІВНА - провідний концертмейстер

ДЗЬОБА НАДІЯ ДМИТРІВНА - провідний концертмейстер

КУФЛЮК ІРИНА БОГДАНІВНА – концертмейстер

МОЙСИШИН НАТАЛІЯ ПЕТРІВНА - концертмейстер

НОВИЦЬКА ІРИНА ПЕТРІВНА - провідний концертмейстер

РАЛЬКО ТЕТЯНА МИХАЙЛІВНА - провідний концертмейстер

СЕРЕДЮК ІРИНА МИРОСЛАВІВНА – концертмейстер

ЧИКИРИС ІННА ГЕНАДІЇВНА - провідний концертмейстер

ЯНУШ СТЕПАН ІВАНОВИЧ - провідний концертмейстер

ВИКЛАДАЧІ-СУМІСНИКИ:

МАНИК ВІТАЛІЙ ЮРІЙОВИЧ - відомий сучасний український композитор. Голова регіонального відділення Національної спілки композиторів України, старший викладач.

ПАВЛИК ЯРЕМА ВАСИЛЬОВИЧ - старший викладач кафедри, керівник хорових колективів Івано-Франківської області.

5. КОПІЇ ДІЮЧИХ ЛІЦЕНЗІЙ НА НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ТА СЕРТИФІКАТІВ ПРО АКРЕДИТАЦІЮ

6. ПЕРЕЛІК СПЕЦІАЛІЗАЦІЙ З ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ІЗ ЗАЗНАЧЕННЯМ ЛІЦЕНЗІЙНОГО ОБСЯГУ ТА ТЕРМІНУ НАВЧАННЯ

Галузь знань: 01 Освіта

Напрямок підготовки: 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Спеціалізація: Музична педагогіка за предметними спеціалізаціями

Термін навчання – 1 рік 4 місяці

Ліцензійний обсяг:

денна форма навчання – 25 осіб

заочна форма навчання – 25 осіб

Випускник спеціалізації «Музична педагогіка» готується до виконання педагогічних функцій в якості викладача вищого навчального закладу, вчителя музичного мистецтва у загальноосвітніх школах, музичного керівника дошкільного закладу, викладача профільних дисциплін (фортепіано, струнні та духові інструменти, ударні, народні інструменти), до професійної діяльності в якості керівника хору і творчого колективу та отримує додаткові кваліфікації артиста хору і ансамблю, викладача постановки голосу.

7. ФАХОВЕ СПРЯМУВАННЯ ТА КВАЛІФІКАЦІЙНІ ВИМОГИ ДО ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Освітньо-професійна програма вищої освіти за професійним спрямуванням «Магістр» розрахована на 1 рік 4 місяці навчання та включає поглиблену фундаментальну, гуманітарну, соціально-економічну, психолого-педагогічну, спеціальну та науково-практичну підготовку. Програма забезпечує освіту за відповідним напрямком підготовки.

Характер вищої освіти за напрямом підготовки 01 Освіта – Середня освіта (Музичне мистецтво) забезпечується вивченням збалансованої системи гуманітарних і соціально-економічних, фундаментальних, а також професійно-орієнтованих навчальних дисциплін.

Освітньо-професійна програма магістра передбачає теоретичну, практичну та наукову підготовку.

Теоретична підготовка визначається навчальним типовим (робочим) планом спеціальності, в якому зазначається перелік основних навчальних дисциплін (загально університетських та професійно-практичних (фахових), до кожної з яких розроблені навчальна та робоча програми, методичні комплекси до дисциплін.

Практична підготовка включає проходження студентами педагогічної (асистентської) практики, яка є завершальним етапом формування викладача вищої школи та дає оцінку готовності магістрантів до виконання функціональних обов'язків викладача ВНЗ різного рівня акредитації.

Практика має комплексний характер і передбачає забезпечення фахової діяльності за такими *напрямами роботи*:

1) викладацький – підготовка магістранта до забезпечення викладання базових, професійно-орієнтованих дисциплін зі спеціальності та методик їх викладання у ВНЗ;

2) організаційно-виховний – підготовка магістранта до організації виховної роботи в академічній групі (на посаді куратора академічної групи);

4) науково-дослідний – підготовка магістранта як науковця-дослідника.

Завдання практики:

- ознайомлення зі специфічними особливостями педагогічної діяльності викладача ВНЗ I- IV рівнів акредитації;

- оволодіння уміннями та навичками організації навчально-виховної, методичної та науково-дослідницької роботи зі студентами;

- організація науково-дослідної роботи в умовах педагогічної діяльності;

- виконання магістрантом *функцій*: **викладача** фахових дисциплін спеціальності; молодого **науковця**; **куратора** студентської групи.

Наукова підготовка передбачає організацію самостійної дослідницької діяльності студента-магістранта, результатом якої є написання магістерської роботи.

Науково-дослідницький модуль включає:

- збір та опрацювання матеріалів з теми магістерського дослідження;

- підготовка тез на студентську наукову конференцію;

- підготовка наукової статті до фахового збірника;

- консультування студентів із написання наукових доповідей, повідомлень, курсових робіт;

- аналіз та підготовка відзиву наукового керівника курсової роботи студента;

- узагальнення результатів власного наукового дослідження у формі рукопису магістерської роботи;

- подання науковому керівнику завершеного тексту магістерської роботи.

Магістерська робота є кваліфікаційним науково-практичним доробком, що містить науково обґрунтовані теоретичні чи експериментальні результати, висновки та рекомендації і свідчить про спроможність студента самостійно проводити наукові дослідження в обраній галузі знань.

Тематика магістерських робіт визначається випускною кафедрою, затверджується її рішенням і доводиться до відома студентів на початку навчального року.

Студенту-магістранту надається право обирати тему, визначену кафедрою, або запропонувати свою з обґрунтуванням доцільності її розробки.

Теми магістерських робіт пов'язані з напрямками основних науково-дослідних робіт кафедри.

Керівниками магістерських робіт є професори та доценти з науковим ступенем даної кафедри.

Виконання магістерських робіт проводиться за індивідуальними планами, схваленими кафедрою.

Захист магістерських робіт проводиться на відкритому засіданні кваліфікаційної комісії, затвердженої наказом ректора університету у встановленому Міністерством освіти і науки України порядку.

Особи, які успішно виконали програму підготовки магістра та пройшли державну атестацію, отримують документи встановленого зразка про здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Освітньо-професійна програма

<i>Магістр наук з освіти</i>		
Обов'язковий блок		
Тип диплому та обсяг програми	Диплом магістра. Одиничний ступінь, 90 кредитів ЄКТС, 2700 годин	
Вищий навчальний заклад	ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Навчально –науковий інститут мистецтв, кафедра методики музичного виховання і диригування»	
Рівень програми	QF – level 7 / EQF –First cycle /HPK – рівень 7	
A	<p>Мета (цілі) освітньої програми Забезпечити навчання в галузі Освіти із широким доступом до працевлаштування, підготувати студентів з особливим інтересом до музично-педагогічної, художньо-просвітницької діяльності для подальшого навчання.</p> <p>Забезпечити студентам здобуття знань, умінь та розуміння, що відносяться до галузі мистецької освіти, що дасть їм можливість виконувати свою роботу самостійно.</p>	
B	Характеристика програми	
1	Назва галузі знань та спеціальності	01 Освіта. 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)
2	Фокус програми	Загальна освіта в галузі педагогіки та музичного навчання і виховання в загальноосвітніх навчальних закладах Акцент на забезпеченні підготовки професійних здібностей щодо самоорганізації, вміння самонавчатись, розвинути аналітичне мислення, приймати обґрунтовані рішення, здійснювати

		оцінювання та забезпечення якості виконаних робіт разом з вільним володінням іноземними мовами.
3	Орієнтація програми	Освітньо-професійна. Програма базується на сучасних наукових знаннях про цілі і цінності загальної музичної освіти, проблеми музичного навчання і виховання учнів як загальноосвітніх так і вищих навчальних закладів, традиційні та інноваційні підходи до їх вирішення засобами музично-педагогічно та художньо-просвітницької діяльності викладача музичного мистецтва.
4	Особливості програми	Міждисциплінарна та багатoproфільна підготовка фахівців з музичного мистецтва. Програма передбачає широку художньо-просвітницьку і концертну діяльність, участь у різноманітних фестивалях і творчих конкурсах, науково-дослідну роботу, виробничу та переддипломну практику.
5	Академічна кваліфікація	Магістр освіти
6	Професійна кваліфікація	Вчитель музичного мистецтва. Музичний керівник дошкільного закладу. Викладач музичного інструменту, постановки голосу, диригентсько-хорових дисциплін,

	методики музичного навчання.
С	<i>Складові професійної компетентності</i>
	<i>Управлінська (С1)</i> - здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у процесі навчання або у професійній діяльності, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог; здатність і готовність спрямувати дії на розв'язання складних непередбачуваних задач і проблем у музичної освіти
	<i>Дослідницька(С2)</i> - здатність до постійної та систематичної роботи, спрямованої на вдосконалення професійної музично-педагогічної майстерності, наполегливо досягати поставленої мети та якісно виконувати роботу у професійній музично-педагогічній сфері; виявляти логічну структуру і понятійний апарат незнайомого наукового тексту, вирішувати професійні завдання із застосуванням інформаційних технологій в професійній діяльності викладача музичного мистецтва (за видами); до наукової рефлексії та гуманітарної експертизи проблем музично-педагогічної освіти; до інтернаціонального охоплення специфіки складників музично-риторичного тезаурусу національних музичних мов; до розуміння еволюції культури та музичного мистецтва як відображення основних тенденцій суспільно-історичного розвитку країни.
	<i>Проектувальна (С3)</i> - здатність і готовність розробляти моделі та готувати аналітичні звіти про сучасний стан музичної освіти рідною та іноземними мовами
	<i>Організаційна (С4)</i> - здатність до розуміння естетичних учнів в музичній галузі та застосування їхніх положень у навчально-виховній діяльності; до оволодіння вміннями творчої розробки, змістовного наповнення та оформлення музично-виховних заходів (лекції-концерти, концерти, музичні бесіди, конкурси тощо); до опанування основних методів та способів вирішення комунікативних завдань професійної діяльності, вміння аналізувати логіку висловлювань реципієнтів з позицій норм

толерантності та ефективної праці в педагогічному колективі; розуміти методологію проведення науково-педагогічних досліджень, вміти використовувати різні способи реєстрації наукових фактів, аналізувати і інтерпретувати матеріали спостережень, переводити наукові знання у площину практичного використання.

Контрольна (С5) - здатність і готовність здійснювати рецензування фактів, інформаційних повідомлень, творчих заходів, сучасного стану та розвитку музичної освіти.

Суспільна(С6) - набуття гнучкого способу мислення, який дає можливість зрозуміти й розв'язати професійні проблеми та задачі, зберігаючи при цьому критичне ставлення до усталених наукових концепцій; здатність спілкуватися усно і письмово, як рідною мовою, так й другою мовою; здатність до дотримання санітарно-гігієнічних норм та безпеки праці на робочому місці; до опанування основних методів та способів вирішення комунікативних завдань професійної діяльності, вміти аналізувати логіку висловлювань реципієнтів з позицій норм толерантності та ефективної праці в педагогічному колективі.здатність розуміти суспільні процеси і впливати на них; здатність ефективно проводити діяльність або виконувати певні функції, забезпечувати розв'язання проблем і досягнення позитивних результатів у галузі музичної педагогіки.

Діагностична(С7) - здатність до оволодіння основами філософії, логіки, психології, культурології, етики та естетики, педагогіки, соціології, екології та безпеки життєдіяльності, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, спрямовують її до етичних цінностей; володіння методологією (підходами, принципами і методами) розпізнавання проблеми, виявлення характерних ознак ситуації; застосування цих методів та принципів, аналіз соціальних об'єктів, процесів, ситуацій, проблем, випадків, що розпізнають деформації та встановлюють їх причини.

Інформаційно-аналітична (С8) – здатність управляти художньо-

	<p>педагогічною інформацією (здатність знаходити, аналізувати, систематизувати спеціально-професійну інформацію з різних джерел). здатність побудувати ефективну систему інформаційних ресурсів, необхідну для формування інформаційно-правової основи прийняття управлінських рішень у сфері музичної освіти.</p>
	<p>Правова (С9) – бути ознайомленим з основами Конституції України, історією України, володіти основами загальних гуманітарних та соціально-економічних наук, могли використовувати методи цих наук в професійній і соціальній діяльності; знати етичні і правові норми, що регулюють відносини людини з людиною, суспільством, оточуючим середовищем; мати наукову уяву про здоровий спосіб життя, володіти вміннями і навичками фізичного самовдосконалення ;вміти дати психологічну характеристику особистості, інтерпретацію власного психічного стану, володіти простими прийомами психічної саморегуляції.</p>
	<p>Професійна (С10) - володіти культурою мислення, знати її загальні закони, логічно будувати свою письмову і усну мову; розуміти суть і соціальну значимість своєї майбутньої професії, володіти почуттям професійної відповідальності за результати своєї праці; бути здатним знаходити творчі рішення при реалізації професійних завдань, володіти культурою спілкування в художньо-творчому процесі.</p>
	<p>Комунікативна (С11) - здатність володіти навичками застосування іноземної мови в професійній та іншій діяльності</p>
Б	Результати навчання
	<p><i>ти</i></p> <p><i>навчання</i></p>
1	володіння основами організації діяльності установ музичної освіти
2	засвоєння цілей, завдань, змісту, принципів, форм, методів і засобів навчання у сфері музичної освіти
3	розуміння особливостей психології різних вікових груп тих, що навчаються

4	вміння вирішувати педагогічні навчально-виховні, художньо-творчі завдання з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, їх музичної підготовки
5	володіння принципами організації керівництвом хором, ансамблем;, методикою викладання музичних дисциплін
6	володіння активним хоровим і ансамблевим репертуаром різних епох, жанрів і стилів
7	здатність розвивати у процесі занять музичну культуру школярів; грати на музичних інструментах; професійно навчати хоровому і сольному співу, виразно диригувати хором
8	здатність здійснювати змістовний аналіз музичного твору, емоційно й образно розповідати учням про музику і музикантів, події музичного життя
9	здатність організовувати дитячі та самодіяльні хорові самодіяльні творчі колективи
10	вільно читати з аркуша, транспонувати і підбирати по слуху музичні твори, аранжувати та інструментувати їх для різних виконавських складів
11	вміння творчо проводити уроки музики у відповідності з метою, принципами і завданнями організації музично-виховної роботи в школі
12	здатність здійснювати художньо-педагогічне спілкування з дітьми
13	здатність аналізувати узагальнювати і використовувати у своїй роботі передовий педагогічний досвід у царині музично-естетичного виховання, критично оцінювати результати власної педагогічної діяльності, творчо підходити і впроваджувати нові освітні навчально-виховні технології
14	здатність розуміти системну методологію проведення науково-педагогічних досліджень; володіти базовими знаннями з музичної педагогіки, необхідних для засвоєння загально-професійних дисциплін з музично-педагогічної освіти.
15	володіння основами методології музично-педагогічних досліджень, формулювати наукову проблему в галузі музично-педагогічної освіти

16	вміння застосовувати наукові методи побудови та аналізу навчально-виховного процесу у галузі музичного мистецтва, використовувати знання різних музично-педагогічних теорій професійного розвитку педагога-музиканта		
17	здатність будувати індивідуальну освітню траєкторію в системі безперервної педагогічної освіти викладача вищої школи;аналізувати різні наукові концепції у контексті історії становлення педагогіки мистецтва та формулювати власні принципи та методи навчання; формулювати та вдосконалювати важливу дослідницьку задачу, для її вирішення збирати необхідну інформацію та впорядковувати висновки, які можна захищати в науковому контексті		
18	вміння використовувати різні способи реєстрації наукових фактів, аналізувати і інтерпретувати матеріали спостережень, переводити наукові знання у площину практичного використання		
19	вміння застосовувати конкретно-наукову методологію експериментального дослідження проблем процесу професійного музичного навчання; використовувати сталі теорії психолого-педагогічного діагностування якості музично-виконавської діяльності		
20	здатність застосовувати сучасні технології психолого-педагогічного діагностування в галузі педагогіки мистецтва		
21	уміння реалізовувати технології гуманітарної експертизи якості музично-виконавської та музично-педагогічної діяльності викладача вищої школи; аналізувати розвиток музичного мистецтва в історичному контексті		
E	<i>Перелік навчальних дисциплін та їх аотації **</i>		
<i>Перший рік</i> <i>Обов'язкові дисципліни</i>		Кредити ЄКТС	Се мес тр
O1	Методологія та організація наукових досліджень	3	1
O2	Сучасні інформаційні технології	3	11

03	Музична педагогіка вищої школи	3	11
04	Еволюція художніх стилів у мистецтві	3	1
05	Диригування	6	1- 11
06	Хоровий клас	6	1- 11
07	Виробнича практика за фахом	6	11
08	Науково – дослідна практика	8	1- 11
<i>Вибіркові</i>			
B1	Історія вокально -хорового виконавства	3	11
B2	Основи диригентської сценічної майстерності та хорова література	2	11
B3	Сольний спів / Профільний інструмент	6	1- 11
B4	Методологія викладання фаху у ВНЗ	3	1
B5	Концертмейстерський клас	6	1- 11
B6	Шкільний практикум	3	11
<i>Другий рік</i>			
<i>Обов'язкові дисципліни</i>			
05	Диригування	3	11 1
06	Хоровий клас	3	11 1
08	Науково – дослідна практика	4	11 1
07	Виробнича практика за фахом	6	11 1
<i>Вибіркові</i>			
B1	Музичне краєзнавство	3	11 1
B2	Основи диригентської сценічної майстерності та хорова література	1	11 1
B3	Сольний спів / Профільний інструмент	3	11

			1
B5	Концертмейстерський клас	3	11 1
Г	<p>Матриця зв'язків між навчальними дисциплінами (модулями) результатами навчання(компетентностями)</p> <p><i>Матриця зв'язків між навчальними дисциплінами (модулями) результатами навчання(компетентностями)</i></p>		
	Матриця зв'язків подається в окремій таблиці (таблиця 1)		
	Форми організації та технології навчання		
	<p>організаційні форми: <i>колективне та інтегративне навчання тощо</i></p> <p>- технології навчання: пасивні (<i>пояснювально-ілюстративні</i>); активні (<i>проблемні, інтерактивні, проектні, інформаційно-комп'ютерні саморозвиваючі, позиційне та контекстне навчання, технологія співпраці</i>) тощо</p>		
Н	Форми та методи оцінювання результатів навчання		
	<p>- види контролю: поточний, тематичний, періодичний, підсумковий, самоконтроль Система методів оцінювання складається із трьох видів контролю: поточного та підсумкового. Поточний контроль включає:</p> <p>- тестування - така форма контролю дозволяє перевірити підготовку студентів до кожного заняття; проводиться регулярно на вибірковій основі;</p> <p>- творчі завдання - проводиться з метою формування вмінь і навичок у студентів практичного спрямування, формування сучасного наукового мислення, вміння приймати відповідальні та ефективні рішення;</p> <p>- самостійна робота - така форма контролю дозволяє виявити вміння чітко, логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання, вміння працювати самостійно;</p> <p>- індивідуальна науково-дослідна робота студентів (презентації дослідно-проектних робіт, звіти про розробку комплексних консультативних проектів, звіти про практику, письмові есе, контрольні роботи, курсові роботи) - проводиться протягом семестру з метою</p>		

	<p>отримання практичних навиків та умінь щодо використання та опрацювання наукових джерел, написання статей, тез, оформлення звітів, розробка презентаційного матеріалу, використання теоретичних та емпіричних методів дослідження.</p> <p>Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту/ заліку (за сумою накопичених протягом вивчення дисципліни балів), який спрямований на перевірку знань студентів.</p> <p>Протягом вивчення дисципліни студент зобов'язаний:</p> <ul style="list-style-type: none"> - систематично відвідувати заняття; - вести конспекти лекцій і семінарських занять; - приймати активну участь в роботі на семінарських заняттях; - виконувати тестові завдання; - виконувати індивідуальні семестрові завдання. <p>- форми контролю: усне та письмове опитування, тестовий контроль, захист індивідуальних робіт, доповіді на семінарських заняттях, підсумкова атестація - державний іспит зі спеціальності та захист бакалаврської роботи.</p> <p>- оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за чотирибальною шкалою - ("відмінно", "добре", "задовільно", "незадовільно з можливістю повторного складання", "незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни") і вербальною - ("зараховано", "не зараховано з можливістю повторного складання" та "не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни").</p>
	Рекомендований блок
3	<i>Вимоги до вступу та продовження навчання</i>
	<p>Абітурієнтами магістерської програми з освіти можуть бути бакалаври та спеціалісти з музичного мистецтва.</p> <p>Спеціальні вимоги до зарахування</p> <p>Відбір абітурієнтів здійснюється на основі тестування з іноземної мови, екзамену зі спеціальності.(диригування) та колоквиуму.</p>

	<p><i>Вимоги до вступників</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - бажання працювати вчителем музичного мистецтва у загальноосвітніх школах; - інтерес до виконання педагогічних функцій в якості викладача хорових дисциплін в дитячих музичних школах, дитячих школах мистецтв і інших установах - бажання до професійної діяльності в якості керівника хору і творчого колективу, - готовність здійснювати наукові дослідження та формувати їх результати; - бажання будувати кар'єру у сфері музичного мистецтва; - бажання вдосконалити навички викладача профільних дисциплін (фортепіано, струнні та духові інструменти, народні інструменти); - інтерес до здобуття додаткової кваліфікації хормейстера, викладача постановки голосу; - бажання оволодіти фаховою майстерністю музичного керівника дошкільного закладу; - бажання отримати високий виконавський, педагогічний та організаторський рівень для адекватної професійної саморепрезентації.
<i>к</i>	<p><i>Підтримка студентів (система тьюторства, гранти тощо)</i></p> <p>Система кураторства академічних груп, міжнародні програми мовної та практичної підготовки, програми обміну та академічної мобільності студентів</p>
<i>L</i>	<p><i>Соціально-економічне та інформаційно-технологічне забезпечення освітнього процесу</i></p>
	<p>Стипендіальне забезпечення, забезпечення гуртожитком, соціальна інфраструктура університету, надання консультацій щодо працевлаштування, допомога у вирішенні проблемних ситуацій</p>
	<p>Підтримка студентів з особливими потребами, медичні та консультаційні послуги, профорієнтаційні послуги</p>

	Інформаційний пакет спеціальності	
	<p>Бібліотека:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ознайомлення з правилами користування бібліотекою, використання онлайн-ресурсів та баз даних; - інформаційне забезпечення студентів, які працюють над проектами та дипломами; - консультування працівниками бібліотеки 	
	<p>Навчальні ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - довгострокові і короткострокові позики книг, доступ до онлайн-ресурсів, міжбібліотечні позики, відеотека; - продовження терміну позики та бронювання книг онлайн; - доступ до електронних журналів; - доступ до електронних бібліотечних ресурсів світу; - доступ до електронного навчального середовища Moodle; - технологічне і матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу 	
	Академічна підтримка - консультації з вибору програми, окремих вибіркових дисциплін, проектування індивідуальних навчальних траєкторій	
	Персональне консультування	
<i>М</i>	<i>Працевлаштування та продовження освіти</i>	
<i>І</i>	Працевлаштування	<p>Випускників програми призначено для викладацької, навчально-виховної, науково-методичної й організаційно-керівницької діяльності в системі освіти України відповідно до отриманої спеціальності.</p> <p>Магістр може бути використаний для роботи в навчальних закладах, навчально-виховних, наукових і методичних установах на посадах, передбачених для заміщення</p>

		спеціалістами з базовою вищою освітою типовими номенклатурами посад, зокрема для викладання музичного мистецтва в загальноосвітніх навчальних закладах (школах, ліцеях, гімназіях, тощо), в вищих навчальних закладах (інститутах, університетах тощо) та позашкільних закладах (дитячі центри мистецтва та культури), здійснення навчально-виховної та науково-методичної діяльності на основі сучасних наукових досягнень педагогічної теорії та практики.
2	Продовження освіти	Докторські програми з освіти (середньої і вищої), міждисциплінарні програми, близькі до освіти (педагогіка вищої освіти, педагогіка музичного мистецтва, педагогіка музичної освіти, теорія і методика музичного навчання) та мистецтва.
N	<i>Механізм внутрішнього забезпечення якості вищої освіти</i>	

Моніторинг та оцінювання якості викладання, навчання, системи оцінювання навчальних досягнень, навчальних планів та освітніх стандартів:

анкетування студентів щодо якості навчальних дисциплін;
щорічні звіти з моніторингу (включаючи огляди навчальних досягнень студентів); періодичне оновлення освітньої програми;
програма підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу;
щорічне рейтингове оцінювання професорсько-викладацького складу;
періодичні аудиторські перевірки університету Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти;

постійний моніторинг прогресу студентів;
перевірка процесу проведення підсумкового контролю спеціальними комісіями; повторне оцінювання щонайменше 80 % робіт; моніторинг статистики працевлаштування випускників

Комісії, відповідальні за моніторинг та оцінювання якості навчання:

Комісія науково-методичної ради Науково – навчального інституту мистецтв з питань якості освітнього процесу; Постійна комісія Вченої ради університету із забезпечення якості вищої освіти; Галузева експертна рада Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти

Забезпечення зворотного зв'язку студентів щодо якості викладання та їх навчального досвіду

відповідальні особи кафедр по роботі з випускниками; оцінювання якості викладання навчальних дисциплін студентами; вихідне анкетування щодо якості програми; неформальні зустрічі та соціальні контакти зі студентами; участь студентів у проектуванні змісту освітніх програм

Пріоритети підвищення кваліфікації викладацького складу

використання результатів наукових досліджень у навчальному процесі; стажування за кордоном та співпраця із зарубіжними вищими навчальними закладами; система рейтингового оцінювання професорсько-викладацького складу; участь у міжнародних методичних і наукових семінарах, конференціях, симпозіумах; висвітлення наукових і методичних результатів та досягнень у фахових міжнародних наукометричних виданнях; навчання в аспірантурі та докторантурі; відповідність рівня кваліфікації кандидатів на посади викладачів посадовим вимогам; установлення мінімальних вимог до наукових здобутків кандидатів на посади викладачів; наставництво молодих викладачів та викладачів-стажерів

Індикатори якості освітньої програми

показник відсіву (відрахування) студентів за період навчання за програмою; відгуки незалежних внутрішніх і зовнішніх експертів щодо

якості програми; рівень сформованості професійних компетенцій і важливих якостей особистості; показник працевлаштування випускників за фахом

При створенні цієї програми були використані такі джерела :

Закон України “Про вищу освіту” та інші нормативно-правові документи України в галузі вищої освіти; Стандартизовані описи предметних галузей вищої освіти у сфері міжнародних економічних відносин; Розроблення освітніх програм : метод. рекомендації Академії педагогічних наук України / В. М. Захарченко, В. І. Луговий, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова ; за ред. В. Г. Кременя. - К. : ДП „НВЦ “Пріоритети”, 2014. - 108 с.; Концепція і стратегія розвитку ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

8. ІНФОРМАЦІЯ ПРО МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНУ БАЗУ

Кафедра методики музичного виховання та диригування забезпечена навчальними аудиторіями у такому складі: 5 аудиторій для групових занять; 2 аудиторії, оснащені комп’ютерною технікою; 9 аудиторій для індивідуальних занять; 2 аудиторії – для індивідуальних занять або занять малими групами; кабінет завідувача кафедри. Аудиторії оснащені музичними інструментами (фортепіано). Створені умови для занять хорових колективів та ансамблів.

9. ОСНОВНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ І НАВЧАННЯ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ, СПОСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Основою організації навчально-виховного процесу згідно вимог європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС) є запровадження системи академічних кредитів, яка розглядається як засіб підвищення мобільності студентів, засіб реформування навчальних програм, а також передачі кредитів вищим навчальним закладам інших країн.

Навчальна дисципліна складається із трьох залікових кредитів, які ґрунтуються на змісті програми.

Заліковий кредит – одиниця виміру навчального навантаження, необхідного для засвоєння змістових модулів або блоку змістових модулів.

Модуль – задокументована завершена частина освітньо- професійної програми

(навчальної дисципліни практики, державної атестації, що реалізується відповідними формами навчального процесу); вид навчальної діяльності студента в процесі опанування дисципліни (аудиторна робота – лекційні, практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття, виконання студентами самостійних та індивідуальних завдань – ІНДЗ, ІТЗ, інші види навчальної та науково-дослідної діяльності, кінцевий контроль).

Методи викладання – бесіди (репродуктивні, евристичні, діалогові), створення та розв’язання проблемних ситуацій, дискусії, дебати, круглі столи, методи мозкового штурму, робота з науковими джерелами, першоджерелами, періодикою, виконання творчих робіт тощо.

Методологія процесу навчання полягає в реалізації компетентнісної, особистісно-орієнтованої моделі підготовки майбутніх фахівців. У системі професійної підготовки майбутніх вчителів мистецтва індивідуальні заняття розглядаються як один з основних компонентів навчальної діяльності і є формою аудиторної роботи, яка у поєднанні із самостійною роботою займає значну частину навчального навантаження студента. Індивідуальна робота як позааудиторна форма організації навчального процесу передбачає створення умов для поглиблення знань студентів з окремих навчальних дисциплін, їх участі у виконанні науково-дослідних та творчих завдань. Індивідуальні заняття (як позааудиторна форма роботи) проводяться під керівництвом викладача за окремим розкладом, складеним кафедрою з урахуванням потреб і можливостей студентів.

Консультація – один із видів навчальної діяльності, який здійснюється з метою уточнення студентом окремих теоретичних чи практичних аспектів засвоєння програми дисципліни. У процесі консультації може відбуватись діагностика знань студентів для виявлення рівня засвоєння окремих елементів навчальної програми.

Магістерська робота є підсумком самостійного комплексного дослідження однієї з проблем фахового спрямування. Вона виконується індивідуально протягом терміну навчання у магістратурі паралельно із засвоєнням передбачених індивідуальним планом дисциплін. Вимоги до цих робіт регламентуються Положенням про підготовку магістерських робіт.

Самостійна робота є основною формою позааудиторної навчальної діяльності студента. Зміст самостійної роботи дисциплін визначається їхньою навчальною та робочою програмами. Самостійна робота студентів забезпечується навчально-методичними матеріалами: підручниками, навчальними посібниками, друкованими та електронними варіантами текстів лекцій, інтерактивними навчально-методичними комплексами дисциплін, засобами для самоконтролю. Особливого значення самостійна робота набуває в процесі опанування студентами фахових виконавських дисциплін. За таких умов мета самостійної роботи полягає у досягненні студентами достатнього рівня технічної та виконавської підготовки.

Зміст самостійної роботи визначає викладач з дисципліни та узгоджує її з іншими видами навчальної діяльності, розробляє діагностику якості самостійної роботи студентів.

10. СПОСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та державну атестацію. Застосовуються такі форми семестрового контролю: «семестровий екзамен», «семестровий диференційований залік», «семестровий залік».

На етапах підсумкового та модульного оцінювання застосовується сумарне оцінювання, за якого підсумкова або модульна оцінка утворюються як сума балів за всі види поточної навчальної діяльності (лабораторні роботи, семінарські заняття, виконання навчальних проектів, ІНДЗ, ІТЗ, проведення залікових уроків, виховних заходів, науково-дослідна робота, результати самостійної роботи). Питома вага оцінок (балів) з різних видів навчальної роботи в сумарній підсумковій оцінці з навчальної дисципліни визначається викладачем за їх вагомістю в теоретичній та практичній підготовці фахівця, обсягом та складністю змісту навчального матеріалу.

Підсумкова оцінка виставляється після завершення вивчення навчальної дисципліни (або залікового кредиту курсу). До навчальних відомостей вноситься підсумкова оцінка за вивченням дисципліни, можуть подаватись також відомості про результати оцінювання окремих змістових модулів.

Державна атестація студентів проводиться згідно чинної нормативної бази.

Шкали оцінювання		
університетська	національна	шкала ЄКТС
90-100	зараховано	A
80 - 89		B
70 - 79		C
60 - 69		D
50 - 59		E
26 - 49	не зараховано	FX
1 - 25		F

11. АКАДЕМІЧНИЙ КАЛЕНДАР

- Початок навчальних занять – 1 вересня, закінчення – 1 липня.

- Навчальний процес здійснюється за семестрами. Тривалість першого семестру – 15 тижнів, другого – 15 тижнів, третього – 8 тижнів
- Зимової екзаменаційної сесії – 2 тижні у січні місяці; літньої екзаменаційної сесії – 2 тижні у червні місяці.
- Виробнича практика за фахом – 8 тижнів у другому та третьому семестрах.
- Зимові канікули – 3 тижні (січень).
- Літні канікули – 9 тижнів (липень-серпень).
- Державна атестація – 3 тижні у грудні - січні третього семестру.

12. ГРАФІК НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

13. КОПІЯ РОБОЧОГО НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ

14. АНОТАЦІЇ ДИСЦИПЛІН

1. Сучасні інформаційні технології (у галузі)

1.1. Мета викладання – дисципліни: ознайомити студентів з основами мультимедійних технологій, дати навички користування найпоширенішими музичними програмами; освоїти основні поняття нових інформаційних технологій; системи опрацювання текстових та графічних даних; мультимедійні програми; дидактичні принципи використання технічних засобів навчання та їх класифікація; призначення і місце засобів навчання в навчально-виховному процесі; будову, принцип дії, призначення всіх видів і типів шкільної апаратури; правила

експлуатації технічних засобів і програмного забезпечення; вміти налаштовувати операційну систему; працювати з службовими та стандартними програмами, працювати з текстовими, графічними та відеоредакторами; використовувати сучасні технічні засоби в навчально-виховному процесі; створювати презентації, персональні сайти, електронні публікації; виготовляти відеофрагменти уроків або виховних заходів.

1.2. Зміст дисципліни – нові інформаційні технології і їх місце в навчальному процесі. Системи опрацювання текстових та графічних даних. Дидактичні принципи і можливості активізації розумової діяльності учнів з допомогою технічних засобів навчання. Навчальні можливості технічних засобів навчання. Психологічні особливості використання технічних засобів в навчально-виховному процесі. Класифікація технічних засобів навчання. Комп'ютер як сучасний технічний засіб опрацювання даних. Перспективи розвитку і використання інформаційно-комунікаційних технологій. Мультимедійна апаратура. Допоміжні технічні засоби навчання. Підготовка вчителя до використання технічних засобів навчання в навчально-виховному процесі. Санітарно-гігієнічні норми при використанні технічних засобів навчання. Використання комп'ютерних технологій в музичному мистецтві. Кодування і декодування записів у форматі MP3. Редагування звукових файлів. Основні функції звукових редакторів. Особливості редагування. Вікно звукового документу. Робота із записами та їх фрагментами. Огляд звукових ефектів. Види ефектів. Програма “Універсальний програвач”. Програма “Winamp”. Нотні програми: Finale, Cakewalk Overture, Sibelius.

2.Музична педагогіка вищої школи

2.1.Мета викладання – пояснити сутність і закономірності розвитку особистості; діагностику і методи визначення рівнів вихованості і навчальних досягнень учнів; методи аналізу ефективності педагогічного

управління процесом цілісного розвитку особистості; теорію і практику національного виховання, специфіку роботи класного керівника та інших педагогічних працівників; основи фізичного, розумового, соціального, духовного розвитку особистості та найважливіших напрямів виховання; принципи, форми та методи організації навчання та виховання; типологію уроків, різні підходи до навчання; технології організації різних дитячих об'єднань і керівництва ними; **навчити** проводити навчально-виховну роботу на засадах нових підходів системи національного виховання, планувати педагогічну діяльність, визначати і обґрунтовувати педагогічні задачі; застосувати на практиці різні типи навчання та дидактичні засоби навчання в залежності від педагогічної ситуації забезпечувати фізичний, психічний, соціальний і духовний розвиток школярів; займатися самоосвітою, творчо використовувати на практиці досягнення педагогічної науки та перспективний педагогічний досвід, проводити педагогічні дослідження, виявляти творчість у педагогічній діяльності.

2.2. Зміст дисципліни – педагогіка, як академічна наука; методи науково-педагогічних досліджень; розвиток, виховання і формування особистості; мета національного виховання; суть і зміст процесу виховання; закономірності та принципи виховання; загальні методи, засоби, прийоми виховання; виховання особистості в колективі; основи виховної роботи у вищих навчальних закладах та громадських організаціях; предмет і основні категорії дидактики; процес навчання, його структура; закономірності та принципи навчання; організаційні форми навчання; зміст освіти; урок в сучасній школі; контроль, оцінка та облік успішності; цілісний педагогічний процес, його інтенсифікація, оптимізація, гуманізація; загальні принципи управління педагогічними системами.

3. Методологія та організація наукових досліджень

3.1. Мета викладання методології та організації наукових досліджень вирішує завдання адаптації студентів до вимог і форм вузівського навчання, до процесу самостійного, пошуково-дослідницького здобування нових знань. Метою вивчення навчальної дисципліни є: засвоєння теоретичних основ наукового дослідження, категоріального апарату, логіки та етапів процесу дослідження, опрацювання методики та методів науково-педагогічного дослідження стосовно проблематики мистецької освіти, ознайомлення із завданнями і особливостями різних форм наукового викладу матеріалів дослідження, формування особистісно-ціннісного ставлення до пошуково-дослідницької діяльності.

3.2. Зміст дисципліни - сутність процесу наукового дослідження; етапи та процедури, елементи методології НД; методику і методи НД; науковий апарат дослідження; оформлення результатів дослідження; види навчально-наукових робіт; розробка методики НД, проведення результативного процесу НД, оформлення належним чином наукових результатів, захист наукових здобутків.

4. Еволюція художніх стилів у мистецтві

4.1. Мета викладання курсу «Еволюція художніх стилів у мистецтві» полягає у формуванні засобів професійного розвитку в процесі професійної підготовки магістрів освітнього напрямку «Мистецтво» з педагогічною спеціалізацією; оволодінні науково-теоретичними основами аналізу художніх стилів у мистецтві, як складової навчальної дисципліни музично-педагогічної освіти у вищій школі, та всіх профільних дисциплін диригентської освіти; розширити і професійно загострити тематику теоретичної та методичної підготовки майбутніх хормейстерів, виконавців (вокалістів, інструменталістів), зміст якої не охоплюється повністю рамками стандартних дисциплін; підготовка фахівців – диригентів, хормейстерів, вокалістів, інструменталістів до практичної роботи в якості

викладачів спеціальних дисциплін в музичних училищах, училищах мистецтв, педагогічних училищах.

Навчальна дисципліна «Еволюція художніх стилів у мистецтві» базується на теорії і практиці професійного розвитку педагога-музиканта, що забезпечує процес художньо-педагогічної освіти магістрів, формує їх професійний розвиток, що є необхідним для майбутньої музично-педагогічної творчості, музично-педагогічної майстерності, музично-педагогічної культури.

4.2. Зміст дисципліни полягає в ознайомленні майбутніх фахівців з науково-теоретичними основами художніх стилів у мистецтві, його науковим апаратом; систематизації знань про еволюцію художніх стилів у різних видах мистецтва; прищепленні навичок до самостійної роботи з фаховою літературою, орієнтації в ній; формуванню широкого художнього кругозору майбутнього викладача вузів; виховуванні вміння самостійно мислити, критично аналізувати прочитану літературу; навчити студентів складанню та виконанню практичних завдань. Виходячи із сучасного стану і розвитку мистецтва, а також, враховуючи навчальну програму, відпрацьовану у вищих навчальних закладах, що готують вчителів музики та музикантів-виконавців, слід вважати доцільним вирішення в рамках даного курсу перерахованих завдань.

Завдання курсу полягають 1) у теоретичному узагальненні історичного досвіду еволюції художніх стилів у мистецтві, 2) в ознайомленні з вершинними зразками художньої культури і мистецтва, що представляють різні стилі і напрями, 3) в освоєнні складних проблем стильового аналізу.

5. Диригування

5.1. Мета викладання дисципліни - розвиток практичних умінь і навичок з вивчення хорових творів різного ступеня складності; виховання високкваліфікованого диригента, здатного ефективно вирішувати питання становлення, розвитку і творчої діяльності хорового колективу та

різноманітних ансамблів; виховання висококваліфікованого фахівця, засвоєння знань, розвиток умінь і навиків необхідних для практичної роботи з хором, музичних здібностей, оволодіння виконавською майстерністю хорового диригента, технічними та вокально-хоровими навиками, формування навиків самостійної роботи над партитурою, вміння передати зміст твору та його виконавську інтерпретацію засобами диригентської техніки, розширення музичного світогляду, вивчення кращих зразків української та зарубіжної хорової літератури.

5.2. Зміст дисципліни - передбачає всебічний розвиток загальномузичних та диригентсько-творчих здібностей; формування техніки диригування, практичних умінь і навичок управління художнім колективом; закріплення навичок роботи з партитурою, розуміння інтерпретацій хорових творів. Для продуктивного виконання поставлених завдань вивчення дисципліни проводиться у формі індивідуальних занять з урахуванням здібностей студента. Планування навчального репертуару здійснюється із використанням хорових творів різних історичних епох і творчих напрямів, відмінних щодо художнього змісту, музичної форми, жанрової належності. поглиблення знань і вдосконалення навиків диригування, набутих напротязі навчання, вивчення хорових творів, значних за обсягом, складних за музично-художніми образами різних стильових епох, вдосконалення навиків роботи з хором.

6. Хоровий клас

6.1. Мета викладання дисципліни – сформувати і розвинути у майбутнього хорового диригента музично-слухові та вокальні навички, хороший художній смак, а також почуття виконавського стилю.

6.2. Зміст дисципліни – розширення музичного світогляду, ідейно-художнє виховання і поглиблення спеціальних знань студентів шляхом практичного ознайомлення з кращими хоровими творами світової музичної культури різних епох, стилів і жанрів.

Хоровий клас – є важливим компонентом професійної підготовки вчителя музичного мистецтва усіх кваліфікаційних рівнів вищої освіти, головним завданням якого є виховання у студентів професійних навичок співу в хорі та керівництва колективом на основі оволодіння навичок роботи з хоровим колективом. В процесі занять хору студенти набувають навичок орієнтації в загальному хоровому звучанні, вчать слухати хорові партії, аналізувати якість звучання хору в цілому, вміння критично підходити до почутого, виховується почуття колективізму, розвивається емоційність, творчі здібності, вокальні навички інтонування. Основними завданнями курсу є: виховання професійного інтересу до хорового співу як найбільш доступного виду музичного мистецтва і важливого засобу естетичного та духовного виховання студентів; розвиток слухових та вокально-хорових навичок; оволодіння методами вокально-хорової роботи та диригентською майстерністю в практичній роботі з хором, набуття навичок концертно-виконавської діяльності хорового колективу.

7. Історія вокально - хорового виконавства

7.1. Мета викладання дисципліни – сприяти всебічному вивченню студентами вищих мистецьких навчальних закладів історії і теорії хорового мистецтва України та Європи; розвивати художній кругозір студентів і їх здатність орієнтуватися в різноманітних стилях і напрямках в галузі хорового виконавства, педагогіки і творчості.

7.2. Зміст дисципліни – історія хорового виконавства від найдавніших часів, етнокультурні витоки українського хорового мистецтва, обрядова основа українського хорового співу, співоча традиція в українському етномузикознавстві, характеристика національного стилю, особливості інтонування у традиційному та академічному хоровому співі, українська хорова традиція у взаємозв'язку зі співочою традицією, професійний академічний та народний спів, творча діяльність відомих сучасних хорових колективів.

8. Основи диригентської сценічної майстерності та хорова література

8.1. Мета викладання. Метою викладання навчальної дисципліни «Основи диригентської, сценічної культури та хорова література» є підготовка різнобічно розвиненого професіонала, керівника і вихователя хорового колективу, який вміє на практиці застосовувати досвід диригентів минулих поколінь, зберігаючи кращі традиції, а також має на меті розвивати хорове виконавство у сучасних формах.

Курс «Основи диригентської, сценічної культури та хорова література» базується на вивченні таких музичних дисциплін: хоровий клас, аналіз хорових творів, читання хорових партитур, методика роботи з хором, гармонія, сольфеджіо, хорове аранжування, гра на фортепіано, вокал, музична психологія, педагогіка, психологія, а також інших дисциплін, що передбачені навчальним планом при підготовці майбутнього спеціаліста, оволодіння якими допомагає студентові на заняттях з диригування якнайкраще опанувати свій фах. Дисципліна «Основи диригентської, сценічної культури та хорова література» є однією з профільюючих дисциплін, що визначають кваліфікацію випускника як диригента, керівника хорового колективу. Дисципліна дає цілісне уявлення про роботу диригента хормейстера, та всі засоби, якими він користується у своїй роботі.

8.2. Зміст дисципліни Навчальна дисципліна «Основи диригентської, сценічної культури та хорова література» базується на теорії і практиці професійного розвитку диригента, що забезпечує процес художньо-педагогічної освіти магістрів, формує їх професійний розвиток, що є необхідним для майбутньої музично-педагогічної творчості, музично-педагогічної майстерності, музично-педагогічної культури. Зміст дисципліни полягає у формуванні цілісного уявлення про професію хорового диригента, вміння та навички, якими він має володіти; систематизації знань, отриманих впродовж навчання; забезпечення

методичної підготовки керування хором; прищепленні навичок до самостійної роботи з фаховою літературою, орієнтації в ній, а також формуванні навичок до вивчення навчально-художнього репертуару з диригування; формуванню широкого художнього музичного кругозору майбутнього диригента професійного та аматорського хору; вихованні вміння самостійно мислити, критично аналізувати прочитану літературу.

9. Шкільний практикум

9.1. Мета викладання дисципліни – полягає у формуванні та фаховій, професійній підготовці магістрів, що володіють науково-теоретичними основами, знаннями та вміннями в педагогічній мистецько – виконавській діяльності, підготувати майбутнього вчителя до роботи з дитячим хоровим колективом, навчити вільно і творчо спілкуватися з школярами різного шкільного віку за їх особливостями розвитку. «Шкільний практикум» базується на принципах цілісного підходу до вокально-хорової діяльності та тісно пов'язана з вивченням комплексу дисциплін психолого-педагогічного, фундаментального та професійно-орієнтованого циклу навчального плану, а саме: хорознавство, історія та теорія музики, хоровий клас, музична психологія, хорове диригування, сольфеджіо, гармонія, фортепіано, аналіз музичної форми, читання хорових партитур, вокальний клас. Дисципліна «Шкільний практикум» є однією з спеціальних дисциплін, що визначають кваліфікацію випускника як викладача, керівника дитячого хорового колективу.

9.2. Зміст дисципліни полягає у ознайомленні майбутніх фахівців з науково-теоретичним підґрунтям практикуму роботи з дитячим хором; систематизації знань, удосконалення технічних навичок набутих в курсі практичного диригування; забезпечення методичної підготовки до практичної роботи з дитячими хоровими колективами; формування навичок самостійної роботи з фаховою літературою, до вивчення художнього дитячого репертуару; формуванню широкого художнього

музичного кругозору майбутнього диригента; формуванню гармонійно розвиненої особистості; створенню умов для розкриття і розвитку творчого потенціалу кожного учня; підготовці до організації та проведення вокально-хорової діяльності у класній та позакласній роботі; вихованню у студентів професійних навичок керування і оволодіння методами роботи з дитячим хоровим колективом, дидактичними принципами і знанням психофізіологічного процесу співацької діяльності дитини; педагогічними та психологічними умовами роботи з дітьми; вивченню кращих зразків дитячого хорового мистецтва, які будуть сприяти музичному, художньому та естетичному вихованню учнів.

10. Музичне краєзнавство

10.1. Мета вивчення. Навчальна дисципліна «Музичне краєзнавство» призначена для дослідження історії музичного мистецтва краю як цілісного, взаємопов'язаного, детального і всебічного аналізу виникнення, становлення та розвитку національних виконавсько-хорових і педагогічних шкіл, їх традицій та особливостей і ґрунтується на принципах історизму.

Сучасний етап мистецької освіти характеризується пошуками нових підходів до навчально-виховних завдань, що вимагає підготовки нової генерації виконавських кадрів. Навчальна дисципліна «Музичне краєзнавство» займає вагоме місце в переліку таких дисциплін, як: музична етнопедагогіка, хорове сольфеджіо, хоровий клас, хорознавство, гармонія, а також інших дисциплін, що передбачені навчальним планом при підготовці майбутнього спеціаліста, оволодіння якими допомагає студентам на уроках спецкурсу опанувати свій фах.

10.2. Зміст дисципліни «Музичне краєзнавство» базується на хронологічному, проблемному та монографічному принципах. В основі хронологічного принципу – культурно-історична зумовленість музично-просвітницьких процесів у Галичині. Проблемний принцип полягає у

виявленні причинно-наслідкових зв'язків між історичними процесами та виконавством, що впливає на розвиток музичного мистецтва, а саме, краєзнавство:

- духовна музична культура та її взаємозв'язок з народним мистецтвом;
- співвідношення впливу диригентсько-хорового мистецтва Галичини на процеси розвитку хорової музики в Європі.

Монографічний принцип - звернення до музично-педагогічного досвіду діячів української музичної культури, композиторів, письменників, мистецтвознавців, педагогів.

Виходячи із сучасного стану і розвитку музичного мистецтва, зокрема краєзнавства, а також враховуючи навчальну програму, слід вважати доцільним вирішення рамках спецкурсу перерахованих завдань.

Завдання курсу полягають:

- 1) у теоретичному узагальненні історичного досвіду хорової та музично-просвітницької діяльності видатних західноукраїнських композиторів-диригентів;
- 2) в аналізі процесу розвитку музичної освіти виховання на західноукраїнських землях;
- 3) в розкритті та обґрунтуванні музично-просвітницьких ідей провідних митців-музикантів та використанні їх в сучасній школі України.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні знати:

- зміст загальнотеоретичних дисциплін, які допоможуть закріпити вивчений та досліджений матеріал;
- про європейські традиції в українському музичному мистецтві, а зокрема, музичному краєзнавстві;
- про системний підхід до опанування музично-дидактичних матеріалів та їх застосування в практиці;

- про закономірності виникнення сучасних тенденцій у розвитку музичного краєзнавства в зв'язку з традиціями українців.

11. Методика викладання фахових дисциплін

11.1. Мета викладання дисципліни - оволодіння науково-теоретичними основами методики викладання диригування, як складової навчальної дисципліни музично-педагогічної освіти у вищій школі, та всіх профільних дисциплін диригентської освіти; розширити і професійно загострити тематику теоретичної та методичної підготовки майбутнього хормейстера, зміст якої не охоплюється повністю рамками стандартних дисциплін - хорознавством та методикою роботи з хором; підготовка фахівців - диригентів, хормейстерів до практичної роботи в якості викладачів спеціальних дисциплін в музичних училищах, училищах мистецтв, педагогічних училищах.

«Методика викладання фахових дисциплін» базується на вивченні таких музичних дисциплін: хорове диригування, теорія музики, сольфеджіо, гармонія, фортепіано, аналіз музичної форми, читання хорових партитур, хоровий клас, вокальний клас, хорознавство, аранжування, педагогіка, психологія, музична психологія. Дисципліна «Методика викладання спеціальних дисциплін» є однією з профілюючих дисциплін, що визначають кваліфікацію випускника як викладача. Дисципліна дає основні знання про зміст, організації, формах і методах ведення предметів спеціального циклу («Диригування», «Читання хорових партитур», «Хоровий клас», «Хорознавства та методика роботи з хором», «Хорове аранжування», «Хорова література», «Історія хорової музики»), вивчає теоретичні основи викладання і шляхи їх практичного втілення.

11.2. Зміст дисципліни - ознайомити майбутніх фахівців з науково-теоретичними основами диригування як виду мистецтва, його науковим апаратом; сприяти систематизації знань, удосконалення технічних навичок набутих в курсі практичного диригування; забезпечити методичну

підготовку до викладання диригування у вищих навчальних закладах музично-педагогічної освіти; прищепити навички самостійної роботи з фаховою літературою, орієнтації в ній, а також закласти навички формування навчально-художнього репертуару з диригування; формувати широкий художній музичний кругозір майбутнього викладача вузів; виховувати вміння самостійно мислити, критично аналізувати прочитану літературу; визначати методи самостійної роботи студентів над навчально-методичними матеріалами спеціальних дисциплін; навчити студентів складанню та виконанню практичних завдань Виходячи із сучасного стану і розвитку диригентського мистецтва, а також, враховуючи навчальну програму, відпрацьовану в педагогічних навчальних закладах, що готують вчителів музики, слід вважати доцільним вирішення в рамках даного спецкурсу перерахованих завдань.

Завдання курсу полягають 1) у теоретичному узагальненні історичного досвіду хорової творчості, виконавства та педагогіки, 2) в ознайомленні з найбільш видатною хоровою літературою, що представляє різні стилі хорового мистецтва, 3) в освоєнні складних проблем вокально-хорової педагогіки і методики роботи з хором. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати** принципи складання тематичних планів по лекційних курсах, раціонального розподілу навчального матеріалу по семестрах; визначення змісту семінарських занять; принципи складання індивідуальних планів роботи з диригування, читання хорових партитур і аранжування; основи психології диригентської професії, форми і методи індивідуальної роботи в класі диригування; отримати навички написання курсових робіт, реферату; методику з організації занять з читання хорових партитур, хоровий аранжування; освоїти колективні форми навчання, методи організації роботи хорового класу, форми і методи викладання лекційних курсів; знати вивчений теоретичний матеріал з історії хорового мистецтва, хорової педагогіки, мати пізнання хорової літератури, опанувати методами

вирішення проблем вокальної роботи над хоровим твором, отримати знання про побудову репетиційного процесу в хорovому колективі.

12. Методологія викладання спецінструменту у ВНЗ

12.1. Метою викладання дисципліни навчальної дисципліни є виховання висококваліфікованих педагогів-музикантів, що володіють сучасною методикою викладання гри на фортепіано і практичними навичками, необхідними для подальшої самостійної роботи в якості викладачів в закладах вищої освіти.

12.2. Зміст дисципліни зумовлений потребами формування у студентів наукових уявлень в області методики викладання спеціального інструмента фортепіано. Він полягає у забезпеченні мобільності студентів у процесі навчання та гнучкості в системі підготовки фахівців для їх адаптації до швидкозмінних вимог українського та міжнародного ринків праці; наданні можливості навчання за індивідуальною варіативною частиною освітньо-професійної програми. Курс базується на фундаментальних психолого-педагогічних концепціях здібностей, враховує сучасний підхід до їх розвитку і, водночас, має власну яскраво виражену специфіку, пов'язану з використанням принципів розвиваючого навчання на рівні професійної (вищої і середньої) музичної освіти.

В рамках вивчення курсу дисципліни передбачається органічне поєднання аудиторних занять з педагогічною практикою. Курс методики вимагає від професіонала-музиканта систематичного знайомства з літературою по питанням виконавського мистецтва, інтерес до постійного вивчення багатого досвіду видатних педагогів.

Знання, отримані в результаті вивчення дисципліни, поєднуються з роботою у виконавських класах, так як виконавство і педагогіка – це два види творчої діяльності, які невід'ємні один від одного.

13. Концертмейстерський клас

13.1. Мета викладання дисципліни «Концертмейстерський клас» полягає у формуванні виконавських засобів професійного розвитку у процесі фахової підготовки магістрів освітнього напрямку «Музичне мистецтво»; вихованні кваліфікованих виконавців, здатних: акомпанувати солістам (співакам та інструменталістам), розучувати з солістом його сольний репертуар, а також партії в хорах і ансамблях різного складу (мати уявлення про теситуру голосів та відповідний репертуар), акомпанувати нескладні твори з листа та транспонувати

13.2. Зміст дисципліни Навчальна дисципліна «Концертмейстерський клас» за другим (магістерським) рівнем базується на теорії і практиці професійного розвитку педагога-музиканта, що забезпечує процес художньо-педагогічної освіти магістрів, формує їх професійний розвиток, який є необхідним для майбутньої музично-педагогічної творчості.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні засади вокально-інструментального мистецтва та методичні принципи формування практичних навиків діяльності концертмейстера.

Зміст дисципліни полягає в ознайомленні майбутніх фахівців із науково-теоретичними основами концертмейстерської діяльності як виду мистецтва; формуванні широкого художнього музичного світогляду майбутнього піаніста-концертмейстера; удосконаленні технічних навичок, набутих у процесі практичних індивідуальних занять; забезпеченні методичної підготовки, необхідної для професійної діяльності піаніста-концертмейстера; формуванні інтерпретаторських навичок у вивченні різнопланового навчально-художнього репертуару.

Завдання курсу полягають у: 1) вдосконаленні комплексу навичок концертмейстерської гри; 2) розвитку художнього смаку, відчуття стилю, широкого світогляду; 3) вихованні творчої волі, прагненні до самовдосконалення; 4) вихованні відчуття ансамблю, уміння створити всі умови для розкриття виконавських можливостей соліста; 5) вдосконаленні навиків читання нот з листа і транспонування.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні знати особливості професії концертмейстера; форми і методи роботи з солістом; основний репертуар піаніста-концертмейстера за жанрами; художньо-виконавські можливості соліста та фортепіано як акомпануючого інструменту; професійну термінологію; специфіку репетиційної роботи.

14. Сольний спів

14.1. Мета вивчення дисципліни – формувати правильні вокально-технічні навички, оволодіти основами практичних знань у процесі розвитку голосового апарату, оволодіти виконавсько-вольовими якостями співака, розвинути художньо-естетичний смак та професійно-вокальну ерудицію. Виховати поглиблений інтерес до вокального мистецтва, розкрити індивідуальні якості студента і розвинути артистичні можливості виконавця.

14.2. Зміст дисципліни – оволодіти практичними основами вокального мистецтва, різноманітними видами вокальної техніки, особливостями вокальних манер, набути повний арсенал вокально-технічних навичок.

15. Основний музичний інструмент

15.1. Мета вивчення дисципліни – оволодіння на сучасному рівні мистецтвом гри на інструменті, уміння методично правильно здійснювати процес навчання гри, спираючись на основні положення музичної педагогіки.

15.2. Зміст дисципліни – різні за жанром, стилем, формою і характером музичні твори та музично-інструментальний матеріал, оволодіння навичок читання нот з аркуша, розвиток акомпаніаторських навичок, освоєння основних принципів та методів роботи над творами різних стилів та жанрів.

16. Методологія викладання спеціального інструмента

16.1. Мета вивчення дисципліни Навчальна дисципліна «Методологія викладання спеціального інструмента (фортепіано) у вищому навчальному закладі» за другим (магістерським) рівнем складена у відповідності з вимогами до спеціальності 014.13 – Середня освіта (Музична мистецтво), із урахуванням навчальних планів цієї спеціальності і призначена для вивчення студентами-піаністами денної та заочної форми навчання Навчально-наукового інституту мистецтв ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Дисципліна є необхідним компонентом загальнотеоретичної та професійної підготовки педагогів-музикантів.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні засади фортепіанного мистецтва та методичні принципи формування практичних навиків гри на фортепіано.

16.2. Зміст дисципліни зумовлений потребами формування у студентів наукових уявлень в області методики викладання спеціального інструмента фортепіано. Він полягає у забезпеченні мобільності студентів у процесі навчання та гнучкості в системі підготовки фахівців для їх адаптації до швидкозмінних вимог українського та міжнародного ринків праці; наданні можливості навчання за індивідуальною варіативною частиною освітньо-професійної програми. Курс базується на фундаментальних психолого-педагогічних концепціях здібностей, враховує сучасний підхід до їх розвитку і, водночас, має власну яскраво виражену специфіку, пов'язану з використанням принципів розвиваючого навчання на рівні професійної (вищої і середньої) музичної освіти.

В рамках вивчення курсу дисципліни передбачається органічне поєднання аудиторних занять з педагогічною практикою. Курс методики вимагає від професіонала-музиканта систематичного знайомства з літературою по питанням виконавського мистецтва, інтерес до постійного вивчення багатого досвіду видатних педагогів.

Знання, отримані в результаті вивчення дисципліни, поєднуються з роботою у виконавських класах, так як виконавство і педагогіка – це два види творчої діяльності, які невід’ємні один від одного.

В курсі вивчення навчальної дисципліни «Методологія викладання спеціального інструмента (фортепіано) у вищому навчальному закладі» розглядаються питання різних етапів навчання гри на інструменті; організації і розвитку музичних здібностей; роботи над музичним твором; читання нот з листа; роботи над виконавською технікою; організації занять.

17.1. Методика роботи з хором

17.1. Мета викладання дисципліни - освоєння методики роботи з дорослим і шкільним хором; методи і прийоми роботи із самодіяльним хором, підготовку концертного виконання; уміння реалізувати з хором практичні виконавські навички, теоретичні знання, одержані в процесі вивчення даного предмету; навчити самостійно працювати над партитурою хорового твору, необхідною навчально-методичною літературою; скласти репетиційний план роботи диригента з хором; проаналізувати інтонаційні труднощі мелодичного і гармонічного строю в хорових творах різної складності; визначити методи і прийоми їх подолання; підбирати вправи для розспівування шкільних хорів різних вікових категорій та дорослих хорів.

17.2. Зміст дисципліни – основні завдання і функції хорового співу. Вплив хорового співу на розвиток музичних і вокальних здібностей, музичної свідомості і художнього смаку школярів. Методика формування вокально-хорових навичок в шкільних хорах. Різновиди хорового ансамблю. Ансамбль в залежності від фактурного і теситурного викладу хорової партитури. Вокально-інтонаційна основа ансамблю. Поняття строю в музиці. Методи і принципи роботи над строем. Мелодичний і гармонічний стрій. Залежність інтонації від фактури строю. Система

способів і прийомів вивчення пісень з хором. Методика роботи над багатоголосними хоровими творами (технічний і художній період).

16. ВСТУПНІ ВИПРОБОВУВАННЯ ТА КОНКУРСНИЙ ВІДБІР

Метою вступного випробування з «Комплексний іспит з музичної педагогіки» є перевірка знань і відбір вступника для зарахування на навчання за ступенем *«магістра»* напряму підготовки, спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво) при прийомі на навчання на основі *«бакалавра, спеціаліста»* до ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Програма містить вимоги до художніх концертних програм та основні питання колоквиуму «Комплексного іспиту з музичної педагогіки та фаху», а також критерії оцінювання концертного виконання програм і відповідей на теоретичні питання колоквиуму.

Наведений перелік жанрових вимог творів, які виносяться на вступне випробування, дає можливість вступнику найяскравіше проявити свої мистецькі музичні здібності й систематизувати свої знання щодо параметрів підбору концертної програми вступного випробування.

Критерії оцінювання сприятимуть пошуку технічних і художньо-виразових можливостей творів для якісного виконання концертної програми вступного випробування та виявлення здатності до постійної та систематичної роботи, спрямованої на вдосконалення професійної музично-педагогічної майстерності, до наполегливого досягнення поставленої мети та якісного виконання роботи у професійній музично-педагогічній сфері; вміння вирішувати професійні завдання із застосуванням інформаційних технологій в професійній діяльності викладача музичного мистецтва (за видами); нахилу до наукової рефлексії та гуманітарної експертизи проблем музично-педагогічної освіти; до розуміння еволюції культури та музичного мистецтва як відображення основних тенденцій суспільно-історичного розвитку країни.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Програма фахових вступних випробувань передбачає виявлення належного рівня професійної практичної (**концертне виконання програми на профільному інструменті, або концертне диригування хором**) та теоретичної (колоквіум з музичної педагогіки, музичної психології теорії та методики викладання спеціальних дисциплін, історії виконавства та основ наукових досліджень) підготовки та художньо-творчих можливостей абітурієнта. Ступінь складності включених до програми різних за жанрами, стилями, формою творів визначається програмовими вимогами. Концертне виконання програми не повинно перевищувати 20-25 хвилин. Виконання програми вступного випробування визначає технічно-виконавський рівень та музичне мислення вступника, його артистизм, сценічну культуру, знання творчості композиторів, особливостей індивідуального стилю, музичної мови, етапів розвитку музичного мистецтва різних епох та мистецьких напрямків. Диригентське виконання засвідчує володіння мануальною технікою (диригентський жест, показ вступу і зняття, зміни темпу, нюансування, динамічні відтінки) та артистично-сценічну культуру.

Концертне виконання програми на профільному інструменті

(два різнохарактерні твори за вибором)

Баян, акордеон, цимбали

1. Поліфонія (циклічний твір: прелюдія і фуга, токато, партита), або Сонатна форма (соната, концерт, сюїта) або варіації на народні теми (обробка народних мелодій, парафраз, фантазія, рапсодія).
2. Твір довільної форми (кантилена, віртуозна п'єса, естрадна і джазова імпровізація).

Бандура

1. Поліфонія (прелюдія і фуга, пасакалія, чакона), або Велика форма (концерт, соната, сюїта, варіації).
2. П'єса довільної форми (кантиленного або віртуозного характеру) або вокально-інструментальний твір (дума, арія, романс, обробка української народної пісні).

Скрипка, альт, віолончель, контрабас

1. Сонати і партити (2 частини), або Велика форма (концерт, I або II і III частини).
2. П'єса кантиленного характеру або віртуозного характеру.

Духові та ударні інструменти

1. Твір великої форми (концерт, соната)
2. П'єса кантиленного характеру, або віртуозного характеру.

Концертне диригування хором

1. Хоровий твір великої форми із супроводом фортепіано.
2. Хоровий твір а cappella;

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ (КОЛОКВІУМ)

«Основи наукових досліджень»

1. Роль і завдання наукових досліджень.
2. Класифікація наукових досліджень.
3. Принципи наукового дослідження, їх характеристика.
4. Підготовка та організація наукового дослідження.
5. Вихідні положення наукового дослідження (об'єкт, предмет, мета, завдання тощо).
6. Загальні вимоги до змісту наукової роботи.
7. Визначення проблеми і теми дослідження.

8. Планування дослідження.
9. Етапність написання наукової роботи.
10. Методи наукового дослідження (загальні і спеціальні).
11. Загальнонаукові та емпіричні методи дослідження.
12. Наукові методи в музикознавстві і культурології.
13. Принцип історизму в наукових дослідженнях
14. Науковий експеримент. Види експерименту.
15. Наукове спостереження. Види спостереження.
16. Анкетування. Види анкетування.
17. Опитування, інтерв'ю, бесіда. Опитувальні листи, вимоги до їх змісту та форми.
18. Тестування. Класифікація тестів.
19. Організація роботи з бібліографією та нотографією.
20. Інформативний пошук у бібліотеках, реферативних журналах, довідково-інформаційних фондах.
21. Загальні вимоги щодо зовнішнього оформлення наукового дослідження.
22. Літературне та графічне оформлення наукового дослідження. Бібліографія. Додатки.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабанский Ю. К. Проблемы повышения эффективности педагогических исследований / Ю. К. Бабанский. – М. : Педагогика, 1982. – 191 с.
2. Глинський Я. М. Практикум з інформатики : Навч. посібник. – 6-те вид. / Я. М. Глинський. – Львів : Деол, СПД Глинський, 2003. – 224 с.
3. Глушик С. В. Сучасні ділові папери : Навч. посіб. для вищ. та серед. спец. навч. закл. / С. В. Глушик. – К. : А.С.К., 2005. – 400 с.
4. Дикий Н. А. Основы научных исследований / Н. А. Дикий, А. А. Халатов. – К. : Вища школа, 1985. – 208 с.
5. Дисертації з проблематики музичного мистецтва.

6. Довідник здобувача наукового ступеня : Зб. нормат. док. та інформ. матеріалів з питань атестації наук. кадрів вищої кваліфікації / [упоряд. Ю. І. Цеков]. – К. : Ред. Бюл. Вищої атестаційної комісії України : Видво “Толока”, 2004. – 69 с.
7. Єріна А. М. Методологія наукових досліджень / А. М. Єріна. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 212 с.
8. Исаханов Г. А. Основы научных исследований / Г. А. Исаханов. – К. : Вища школа, 1985. – 208 с.
9. Кандидатська дисертація : методика написання і захисту : Посібник для аспірантів і здобувачів наукового ступеня. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – 76 с.
10. Ковальчук В. В. Основы научных исследований / В. В. Ковальчук, Л. М. Моїсєєв. – [3-є вид.]. – К. : Професіонал, 2005. – 240 с.
11. Крушельницька О. В. Методологія і організація наукових досліджень / О. В. Крушельницька. – К. : Кондор, 2006. – 206 с.
12. Лудченко А. А. Основы научных исследований / А. А. Лудченко. – К. : Знання, 2000. – 114 с.
13. Макогон Ю. В. Основы научных исследований / Ю. В. Макогон. – Донецьк : Альфа-прес, 2007. – 144 с.
14. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. / [О. П. Кириленко та ін.] ; за ред. О. П. Кириленка. – Тернопіль : Екон. думка, 2012. – 195 с.
15. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі : навч. посіб. для студ., магістрів, асп. і викл. вищ. навч. закл. / [С. У. Гончаренко та ін.] ; ред. С. У. Гончаренко, П. М. Олійник. – К. : Вища школа, 2003. – 324 с.
16. Ніколаєва Л. М. Основы научно-исследовательской работы / Л. М. Николаева. – Львів : Сполом, 2003. – 172 с.
17. Основы научных исследований : Програма спеціального курсу для музичних факультетів університетів / [упор. І. М. Таран, Ю. Є. Юцевич]. – Івано-Франківськ : ВС ВО, 1995. – 15 с.

- 18.Кравець Н. П. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / Н. П. Кравець. – К. : Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – 77 с.
- 19.Пілюшенко В. Л. Наукове дослідження : організація, методологія, інформаційне забезпечення / В. Л. Пілюшенко. – К. : Лібра, 2004. – 344 с.
- 20.Подготовка к изданию учебной, научной и справочной литературы : пособие для автора, рецензента, редактора и корректора / [сост. О. А. Добровольский, М. С. Хайнацкий]. – К. : Вища школа, 1990. – 84 с.
- 21.Полонский В. М. Оценка качества научно-педагогических исследований / В. М. Полонский. – М. : Педагогика, 1987. – 144 с.
- 22.Попов В. Н. Основы научных исследований / В. Н. Попов, И. А. Бланк, В. И. Иваницкий. – К. : Вища школа, 1982. – 200 с.
- 23.Романчиков В. І. Основи наукових досліджень / В. І. Романчиков. – К. : ЦУЛ, 2007. – 254 с.
- 24.Ростовський В. С. Основи наукових досліджень та технічної творчості / В. С. Ростовський, Н. В. Дібрівська. – К. : ЦУЛ, 2009. – 96 с.
- 25.Свердан М. М. Основи наукових досліджень / М. М. Свердан, М. Р. Свердан. – Чернівці : Рута, 2006. – 352 с.
- 26.Скаткин М. Н. Методология и методика педагогических исследований / М. Н. Скаткин. – М. : Педагогика, 1986. – 151 с.
- 27.Соловйов С. М. Основи наукових досліджень / С. М. Соловйов. – К. : ЦУЛ, 2007. – 176 с.
- 28.Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень / Д. М. Стеченко, О. С. Чмир. – К. : Знання, 2007. – 317 с.
- 29.Таран І. М. Основи наукових досліджень : Навчальна програма та методичні рекомендації для студентів та магістрів музичних факультетів вищих навчальних закладів / І. М. Таран. – ІваноФранківськ : ВДВ ЦІТ, 2010. – 31 с.

- 30.Українсько-російсько-англійський тлумачний словник ділової людини / [уклад. П. Г. Зеленський, О. П. Зеленська]. – К.: Вища школа, 1998. – 543 с.
- 31.Філіпенко А. С. Основи наукових досліджень : Конспект лекцій / А. С. Філіпенко. – К. : Академвидав, 2005. – 208 с.
- 32.Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень / Г. С. Цехмістрова. – К. : Слово, 2004. – 240 с.
- 33.Цюцюра С. В. Методологія, методика та інформаційні технології наукових досліджень / С. В. Цюцюра. – К. : Київський національний унт. будівництва і архітектури, 2004. – 43 с.
- 34.Чорненький Я. Я. Основи наукових досліджень. Організація самостійної та наукової роботи студентів / Я. Я. Чорненький, Н. В. Чорненька, С. Б. Рибак. – К. : Професіонал, 2006. – 208 с.
- 35.Шейко В. М. Організація і методика науково-дослідної діяльності / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – К. : Знання, 2006. – 307 с.
- 36.Шишка Р. Б. Організація наукових досліджень та підготовки магістерських і дисертаційних робіт / Р. Б. Шишка. – Харків : Еспада, 2007. – 368 с.
- 37.Шульга З. П. О методике научно-исследовательской работы / З. П. Шульга. – К. : КГУ, 1973. – 154 с.
- 38.Як підготувати курсову та дипломну роботи з психолого-педагогічних дисциплін : Методичні рекомендації для студентів університету / [упор. Б. Д. Кіндратюк, Б. З. Козак]. – Івано-Франківськ, 1993. – 20 с.

«Музична педагогіка і музична психологія»

1. Урок, структура уроку.
2. Методи роботи вчителя на уроці.
3. Музичні здібності, їх види і характеристика.
4. Музичні здібності, засоби їх перевірки.
5. Музичні здібності, засоби їх розвитку.

6. Психологічні типології особистості, їх характеристика.
7. Психологічні типології особистості, їх роль в індивідуальному підході до учнів.
8. Індивідуальний підхід у підборі репертуару.
9. Музична пам'ять, її складові.
- 10.Музичний слух, його види.
- 11.Засоби розвитку музичного слуху.
- 12.Методи запам'ятовування музичного твору.
- 13.Різновиди музичної діяльності, їх характеристика.
- 14.Суб'єктивний та об'єктивний аспекти виконавської інтерпретації
- 15.Музична терапія, її особливості.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Національна доктрина розвитку освіти в Україні у XXI столітті // Дошкільне виховання. – 2002. - №7. – С.4-9.
2. Апраксина О.А. Методика музикального виховання в школі: Учебное пособие. – М.: Просвещение, 1983.
3. Арчажникова Л.Г. Профессия – учитель музыки: Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1984.
4. Кабалевский Д.Б. Воспитание ума и сердца: Книга для учителя. – М.: Просвещение, 1984.
5. Падалка Г.М. Учитель, музика, діти. – К.: Музична Україна, 1982.
6. Бенеш. Г. Психологія. Довідник. – К : Знання-Пресс, 2007. – 208 с.
7. Берн Э. Игры, в которые играют люди. Люди, которые играют в игры: Психология человеческой судьбы. – Л, 1992.
8. Бочкарёв, Л.Л. Психология музыкальной деятельности. – М., Издательство «Институт психологии РАН», 1997.
9. Выготский Л. Психология искусства, М., 1965.
- 10.Готсдинер, А.Л. Музыкальная психология. - М.: Изд-во НВ Магистр, 1993.

- 11.Изард, К. Эмоции человека. – М., 1980.
- 12.Кадцын Л. Музыкальное искусство и творчество слушателя. – М., 1990.
- 13.Казанцева Л. П. Автор в музыкальном содержании. Астрахань, 1999.
- 14.Кирнарская, Д.К.. Психология специальных способностей. Музыкальные способности. – М.: Таланты – XXI век, 2004. С.496.
- 15.Курт Э., Музыкальная психология /Альманах музыкальной психологии. – М., 1994
- 16.Леонгард К. Анцентуированные личности. – К, 1981.
- 17.Любан-Плоцца Б., Побережна Г., Белов О. Музыка и психика: слушать душой. – К : АДЕФ, 2002. – 200 с.
- 18.Музична психологія: Навч.- метод. матеріали до курсу для спец. «Музичне мистецтво» / Харківська державна академія культури. / Упор. І. Польська – Х., 2003. – 18 с.
- 19.Музыкальная психология: Хрестоматия. / Состав. М.С.Старчеус. – М., 1992.
- 20.Назайкинский Е. В. Звуковой мир музыки. – М., 1988.
- 21.Назайкинский Е. В. Психология музыкальная – Муз. энцикл. М., 1978. – Т. 4.
- 22.Назайкинский, Е.В. О психологии музыкального восприятия. – М.: Изд-во «Музыка», 1972.
- 23.Овсянкина Г. Музыкальная психология: Учебное пособие. – СПб : Союз художников, 2007. – 240 с.
- 24.Петрушин, В.И. Музыкальная психология: Учеб. пособие для студентов и преподавателей. – М.: Гуманит. Изд. Центр ВЛАДОС, 1997.
- 25.Петрушин В. Музыкальная психотерапия: Теория и практика. – М : Владос, 2000. – 76 с.
- 26.Психология музыкальной деятельности: Теория и практика: Учеб. пособие для студ. муз.фак.высш. пед.учеб.заведений / Д.Н.Кирнарская, Н.И.Киященко, К.В.Тарасова и др.; Под ред. Г.М.Цыпина. – М.: Издательский центр «Академия», 2003.

27. Психология художественного творчества: хрестоматия. – Минск: Харвест, 1999.
28. Романець В. А Психологія творчості. – К. Либідь, 2004. – 288 с.
29. Теплов Б. М. Психология музыкальных способностей. – М., 2004.
30. Холопова, В.Н. Музыка как вид искусства. Ч. I-II. – СПб., 2002.
31. Цыпин Г.М. Психология музыкальной деятельности: проблемы, суждения, мнения. Пособие для учащихся. – М.: Интерпракс, 1994. – 374 с.
32. Цыпин, Г.М. Музыкант и его работа. – М., 1998.

«Хорознавство та методика роботи з хором»

1. Проблема стилю в хоровому виконавстві.
2. Психологія диригування та питання творчої взаємодії диригента з хоровим колективом.
3. Концертна діяльність хорового колективу.
4. Співочий голос. Проблеми виховання хорового співака
5. Хоровий ансамбль. Його типи і види.
6. Роль диригентської техніки в хоровому виконавстві.
7. Репетиційний процес та концертні виступи хорових колективів.
8. Сучасні проблеми в галузі хорового виконавства.
9. Роль хору в оперному спектаклі (історичний аспект)
10. Історія вокально –хорових жанрів (Західна і Східна Європа).
11. Хорові жанри сучасної музики.
12. Українська духовна музика: історія і сучасність
13. Сучасна хорова освіта і її шляхи вдосконалення.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дирижерское исполнительство. Практика. История. Эстетика / Сб.статей. / ред.составитель Л.Гинзбург. – М.: Музыка, 1975

2. Дмитревский Г. Хороведение и управление хором. 2-е изд. – М.: Музыка, 1957
3. Живов В.Л. Исполнительский анализ хорового произведения//Работа с хором: Методика. Опыт. М.: Музыка, 1979.–С. 115–138
4. Живов В.Л. О музыкально-выразительных средствах в хоровом исполнении//Хоровой коллектив. М.: Музыка, 1976. С.20–41
5. Иванов-Радкевич А. О воспитании дирижера. – М.: Музыка, 1978
6. Казачков С.А. Дирижерский аппарат и его постановка. М.: Музыка, 1967.
7. Казачков С. Формы меняются - проблемы остаются. М.: Сов.музыка, 1978. №4.
8. Колесса М.Ф. Основи техніки диригування. К.: Музична Україна, 1981.
9. Краснощеков В.И. Вопросы хороведения. М.: Музыка, 1969.
10. Левандо П.П. Проблемы хороведения. Л.: Музыка, 1974.
11. Малько Н.А. Основы техники дирижирования. – М.: Музыка, 1965.
12. Мархлевський А.С. Практичні основи роботи в хоровому класі. –К.: Музична Україна, 1986.
13. Мусин И. Техника дирижирования. – М.: Музыка, 1967.
14. Ольхов К.А. Вопросы теории дирижерской техники и обучения хоровых дирижеров. Л.: Музыка, 1979.
15. Пігров К.К. Керування хором. – К.: Музична Україна, 1964.
16. Птица К.Б. О хоровом дирижировании // Работа в хоре. М.: Музыка, 1960. С.238-279.
17. Птица К.Б. Очерки по технике дирижирования хором. М.: Муз.гиз, 1948.
18. Радик Д.В. Моделювання та структурний аналіз виконавського твору. – К.: НМАУ, 2010.
19. Чесноков П.Г. Хор и управление им. М.: Музыка, 1961.

«Шкільне хорознавство»

- 1.Музично-естетичне виховання дітей та юнацтва.
- 2.Дитяче музично-хорове виховання в Україні XIX ст.
- 3.Глухівська школа – спеціальний дитячий співацький заклад.
- 4.Музично-хорове виховання дітей в Україні в XXст. Педагогічна спадщина М. Леонтовича.
- 5.Методи В. Верховинця, К. Стеценка. Програма Д. Кабалевського, як одна з опорний систем в музичному вихованні дітей в Україні.
- 6.Відомі дитячі хорові колективи України, конкурси і фестивалі.
- 7.Системи та методики музичного виховання Е. Жак-Далькроза, К.Орфа, З.Кодаї, Д.Кабалевського, Д.Огороднова та ін.
- 8.Методи і принципи вокальної роботи з дітьми.
- 9.Вокально-хорові вправи в дитячому хорі.
- 10.Методика проведення репетицій в дитячому хорі.
- 11.Музично-слуховий розвиток дітей в хорі.
- 12.Емоційно-образне сприйняття музики у дітей в процесі вокально-хорової роботи..

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андреева Л. Методика преподавания хорового дирижирования. – М.: Музыка, 1969.–117с.
2. Анисимов, А. Дирижёр–хормейстер : творч.–метод. зап. / А. Анисимов. – Л. : Музыка, 1976. –159 с.
3. Асафьев Б.В. О хоровом искусстве. – Л.: Музыка, 1980. – 212с.
4. Безбородова, Л. Диригування. – М: Освіта, 1990 .
5. Бенч-Шокало О.Г. Український хоровий спів: Актуалізація звичаєвої традиції: Навч. посіб. – К.: Ред. журн. "Укр. Світ", 2002. - 440 с: іл., нот.
6. Бернштейн Н.А. О построении движений. – М.: 1985. – 175с.
7. Білявський Е.Г. Засвоєння сучасної музичної мови в хорі. – К.: Музична Україна, 1984. – 40с.

8. Болгарский А., Сагайдак Г. Хоровий клас і практика роботи з хором. – К.: Музична Україна, 1987.
9. Виноградов, К. П. Работа над дикцией в хоре / К. П. Виноградов. – М.: Музыка, 1967.
10. Гинзбург Л. Дирижерское исполнительство. Практика. История. Эстетика. – М.: Музыка, 1975. – 631 с.
11. Дирижерское исполнительство. Практика. История. Эстетика. – М.: Музыка, 1975. – 143 с.
12. Дмитревський Г.С. Хорознавство і керування хором. - К.: 1961. - 93 с.
13. Дмитриевская, К. Н. Анализ хоровых произведений / К. Н. Дмитриевская. – М., 1965.
14. Егоров, А. А. Очерки по методике преподавания хоровых дисциплин / А. А. Егоров. – Л., 1958.
15. Егоров, А. А. Теория и практика работы с хором / А. А. Егоров. – Л. ; М.: Госмузиздат, 1951.
16. Ержемский Г.Л. Психология дирижирования. – М.: Музыка, 1988. – 78 с.
17. Егоров О.О. Теорія і практика роботи з хором. – К.: 1961. – 237 с.
18. Живов В.Л. Хоровое исполнительство. Теория. Методика. Практика Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М. Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. – 272 с.
19. Живов, В. Л. Интерпретация хоровой музыки / В. Л. Живов. – М, 1991.
20. Живов, В. Л. Исполнительский анализ хорового произведения. – М., 1987
21. Живов, В. Л. О выразительности дирижёрского жеста / В. Л. Живов // Работа в хоре. – М., 1977.
22. Живов, В. Л. О музыкально–выразительных средствах в хоровом исполнительстве / В. Л. Живов // Хоровой коллектив.– М.: Музыка, 1976.

23. Живов, В. Л. Трактовка хорового произведения / В. Л. Живов. – М., 1986.
24. Зиновьева, Л. П. Вокальные задачи аутфакта в хоровом дирижировании / Л. П. Зиновьева. – СПб. : Композитор, 2007. – 152 с.
25. Иванов-Радкевич А.П. О воспитании дирижера. - М.: Музыка 1973. – 75с.
26. Иконникова, Л. Н. Интерпретаторская культура хорового дирижера / Л. Н. Иконникова ; науч. ред. Ю. Д. Златковский. – Минск : Изд. центр БГУ, 2005. – 143 с.
27. Казачков, С. А. Дирижер хора – артист и педагог / С. А. Казачков ; Казан. гос. консерватория. – Казань, 1998. – 308 с.
28. Казачков, С. А. Дирижерский аппарат и его постановка : учебное пособие / С. А. Казачков. – М., 1967. – 111 с.
29. Казачков, С. А. О вокально–хоровой фразировке : беседы в форме рондо / С. А. Казачков. – Казань : Изд–во Казан. консерватории, 2001. – 48 с.
30. Казачков, С. А. От урока к концерту / С. А. Казачков. – Казань : Изд–во Казан. ун–та, 1990. – 343 с.
31. Кан Э. Элементы дирижирования / Э. Кан. – Л.: Музыка, 1980. – 216 с.
32. Канерштейн М.М. Вопросы дирижирования. - М.: Музыка, 1965. – 220с.
33. Когадеев А. Техника хорового дирижирования. Элементарные основы / А. П. Когадеев // Учебное пособие для музыкальных и музыкально-педагогических училищ. – Мн.: Высшая школа, 1968. – 252 с.
34. Колесса М.Ф. Основи техніки диригування. – К.: Музична Україна, 1981. – 204с.
35. Копытман, М. Хоровое письмо / М. Копытман. – М. : Совет. композитор, 1971. – 200 с.
36. Кофман Р.І. Виховання диригента: психологічні особливості. – К.: Музична Україна. 1986.-38с.

37. Краснощеков В.И. Мир дирижера. - Л.: Музыка, 1969. –298с.
38. Краснощёков, В. И. Вопросы хороведения / В. И. Краснощёков. – М.: Музыка, 1969. – 300 с.
39. Кузнецов, Ю. М. Практическое хороведение. Учебный курс хороведения / Ю. М. Кузнецов. – М.: 2009. – 158 с.
40. Кузнецов, Ю. М. Экспериментальные исследования эмоциональной выразительности хора / Ю. М. Кузнецов. – М.: 2007. – 198 с.
41. Левандо, П. П. Анализ хоровой партитуры / П. П. Левандо. – Л. : ЛГИК, 1971.
42. Левандо, П. П. Проблемы хороведения / П. П. Левандо. – Л., 1979.
43. Левандо, П. П. Хоровая фактура / П. П. Левандо. – Л. : Музыка, 1984. – 124 с.
44. Леонарди, Е. И. Дикция и орфоэпия : сб. упражнений по сцен. речи / Е. И. Леонарди. – М. : Просвещение, 1967. – 237 с.
45. Малько Н.А. Основы техники дирижирования. – М.: Музыка, 1965. – 215с.
46. Матальев Л.Н. Основы дирижерской техники. – М.: Советский композитор, 1986. –208с
47. Мусін І. Техніка диригування. – Л.: Музыка, 1967
48. Оголец А. С. Слово и музыка в вокально–драматических жанрах. – М., 1960.
49. Оголец, А. С. Специфика выразительных средств. – М., 1959.
50. Ольхов К. Питання теорії диригентської техніки та навчання хорових диригентів .– Л.: Музыка, 1979.
51. Ольхов, К. А. О дирижировании хором : Крат. пособие / К. А. Ольхов. – Л.: Музгиз, 1961. – 108 с.
52. Ольхов, К. А. Теоретические основы дирижерской техники / К. А. Ольхов. – 2-е изд. – Л.: Музыка, 1984. – 160 с.
53. Пазовський А. Записки диригента. –М.:Російський композитор, 1969.
54. Пігров К. Керування хором. – К.:Музична Україна, 1956. – 220с

- 55.Полтавцев И. Светозарова М. Курс чтения хоровых партитур. – М.: 1966.
- 56.Птица, К. Б. Очерки по технике дирижирования хором : Материал к курсу техники дирижирования / К. Б. Птица. – М.; Л.: Музгиз, 1948. – 160
- 57.Разумний І.Посібник з хорового диригування.-К.:Музична Україна, 1968.
- 58.Садовников, В. И. Орфоэпия в пении / В. И. Садовников. – М., 1958. – 80 с.
- 59.Самарин, В. А. Хороведение и хоровая аранжировка / В. А. Самарин. – М.: Академия, 2002. – 352 с.
- 60.Семенюк, В.О. Хоровая фактура. Проблемы исполнительства. – М.: ООО Издательство «Композитор», 2008. – 328 с.
- 61.Сивизьянов, А.С. Проблема мышечной свободы дирижера хора (начальное обучение). – М.: Музыка, 1983. – 55 с., нот.
- 62.Соколов В. Работа з хором. – М.:Музыка,1967
- 63.Хакимова, А. Хор а capella (исторические, эстетические и теоретические вопросы жанра). – Ташкент, 1992
- 64.Чесноков, П. Г. Хор и управление им / П. Г. Чесноков. – М. : Госмузиздат, [1961]. – 241 с.
- 65.Шамина Л. Работа с самодеятельным хором / Л. В. Шамина. — М.: Музыка, 1981. — 165 с. (2-е изд. — М.: Музыка, 1988. – 175 с.)
- 66.Шварц, Н. Ансамбль в хоре. – М., 1961.
- 67.Шинтяпіна І.В. Формування художньо-творчих умінь майбутніх учителів музики у процесі диригентсько-хорової підготовки. – Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук – К., 2005. – 187 с.

«Методика музичного виховання»

1. Значення музичного мистецтва для всебічного розвитку особистості громадянина України. Поняття «Методика музичного виховання».
2. Провідні ідеї масового музичного виховання в зарубіжній музичній педагогіці.
3. Провідні ідеї українських композиторів і педагогів XIX–XX ст. стосовно музичного виховання підростаючих поколінь.
4. Методика музичного виховання в дошкільному навчальному закладі. Діагностика музичного розвитку дошкільників.
5. Вікова характеристика молодших школярів з огляду готовності дітей до музичного навчання та виховання.
6. Структура музикальності та умови її розвитку в школярів.
7. Включення дітей у різні види діяльності – запорука розвитку музичних здібностей.
8. Мета та завдання музичної освіти учнів 1–4-х класів.
9. Головна мета, завдання, особливості Програм із музики для загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ) України.
10. Зміст принципів, на яких ґрунтується програма з музичного мистецтва.
11. Особливості музичного сприймання та педагогічні проблеми його розвитку в учнів початкової школи.
12. Методика розучування пісні на уроках музики в початковій школі.
13. Методика роботи з нечисто інтонуючими школярами.
14. Ритмопластика та рухові ігри в системі методичних засобів учителя музики.
15. Музично-дидактичні ігри в системі методичних засобів учителя музики.
16. Виконавська діяльність на елементарних музичних інструментах як одна з форм художньої творчості на уроці.

17. Види діяльності й форми роботи на уроці, які сприяють розвитку музично-творчих здібностей (за Еллою Печерською).
18. Виховання ладового почуття учнів. Релятивна система його розвитку.
19. Мета та завдання музичної освіти в основній школі.
20. Типи уроків музики за Дмитром Кабалевським. Особливості проведення уроків музичного мистецтва в ЗНЗ.
21. Нетрадиційні типи уроків музики (за Е. Печерською «Уроки різні та незвичайні»).
22. Взаємозв'язок різних видів мистецтва на уроках музики.
23. Вікові особливості учнів 5–8 класів
24. Особливості музичного сприймання та педагогічні проблеми його розвитку в учнів-підлітків. Музика як засіб самопізнання.
25. Різні підходи до проблеми сприймання музичних творів.
26. Виховна роль музичних творів.
27. Інформаційне забезпечення музичного сприймання школярів.
28. Художньо-педагогічний аналіз музичних творів (ХПА).
29. Художньо-педагогічне спілкування як метод управління музичним сприйманням школярів.
30. Особливості співацького розвитку учнів 5–8 класів ЗОШ.
31. Методики виховання співацьких умінь.
32. Гігієна, режим і охорона співацького голосу.
33. Методика розучування пісні з учнями основної школи.
34. Методика засвоєння музичних знань і умінь.
35. Домашні завдання школярам ЗНЗ із предмета «Музичне мистецтво»?
36. Принципи музичної педагогіки, на яких базується викладання музики в ЗНЗ.
37. Застосування ідеї Пам'ятки «Нема проблеми дисципліни, а є проблема інтересу» при проведенні музичних занять.
38. Учитель музики, вимоги до його педагогічної майстерності.

39. Головні ідеї музичної педагогіки та їхнє застосування в методиці музичного виховання.
40. Методика професійно-педагогічного самовдосконалення учителя музики ЗНЗ.
41. Майстерність учителя музики ЗНЗ у використанні предметних засобів навчання.
42. Методика оцінювання навчальних досягнень школярів.
43. Методика проведення позакласної музично-виховної роботи зі школярами.
44. Огляд методичних матеріалів, опублікованих у журналі «Мистецтво та освіта» в 2014 році.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Національна доктрина розвитку освіти в Україні у XXI столітті // Дошкільне виховання. – 2002. - №7. – С.4-9.
- Апраксина О.А. Методика музикального виховання в школі: Учебное пособие. – М.: Просвещение, 1983.
- Арчажникова Л.Г. Профессия – учитель музыки: Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1984.
- Кабалевский Д.Б. Воспитание ума и сердца: Книга для учителя. – М.: Просвещение, 1984.
- Падалка Г.М. Учитель, музика, діти. – К.: Музична Україна, 1982.
- Изард, К. Эмоции человека. – М., 1980.
- Кадцын Л. Музыкальное искусство и творчество слушателя. – М., 1990.
- Казанцева Л. П. Автор в музыкальном содержании. Астрахань, 1999.
- Любан-Плоцца Б., Побережна Г., Белов О. Музыка и психика: слушать душой. – К : АДЕФ, 2002. – 200 с.
- Назайкинский Е. В. Звуковой мир музыки. – М., 1988.

- Психологія художественного творчества: хрестоматія. – Минск: Харвест, 1999.
- Романець В. А Психологія творчості. – К. Либідь, 2004. – 288 с.
- Цыпин, Г.М. Музыкант и его работа. – М., 1998.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка	Критерії оцінки
Незадовільно 1-4 бали	<p>програма абітурієнта не відповідає вимогам;</p> <p>твори виконано на низькому професійному рівні;</p> <p>відтворення нотного тексту з грубими помилками;</p> <p>незнання програми напам'ять;</p> <p>відсутність володіння технікою гри на інструменті чи диригентською технікою;</p> <p>численні технічні похибки і зупинки;</p> <p>відсутність ритмічної координації виконавських жестів;</p> <p>слабка музична ерудиція, що проявляється у відсутності грамотного стильового відтворення авторських композицій;</p> <p>відсутність навиків точного і виразного інтонування (у вокально-інструментальних, інструментальних та хорових творах);</p> <p>відсутність артистично-сценічної культури;</p> <p>відповіді на питання теоретичного колоквиуму неправильні або відсутні, не висвітлюють зміст поставлених питань.</p>
Задовільно 5-6 балів	<p>програма абітурієнта частково не відповідає вимогам;</p> <p>виконання програми з помилками або зупинками (в нотному тексті, ритмі, темпі, динаміці, нюансуванні);</p> <p>часткове знання програми напам'ять;</p> <p>слабка техніка гри на інструменті чи диригентська техніка;</p> <p>окремі технічні похибки і зупинки;</p> <p>слабка ритмічна координація виконавських жестів;</p>

	<p>недостатність музичної ерудиції, що проявляється у неграмотному стилістичному виконанні програми; інтонування з грубими помилками (у вокально-інструментальних, інструментальних чи хорових творах); невиразна артистично-сценічна культура; відповіді на питання теоретичного колоквиуму неточні або частково неправильні, не висвітлюють повною мірою зміст поставлених питань.</p>
<p>Добре 7 – 8 балів</p>	<p>програма абітурієнта відповідає вимогам; виконання програми з окремими помилками (в нотному тексті, ритмі, темпі, динаміці, нюансуванні); виконання програми напам'ять; добре розвинутий слух і почуття ритму; недостатність музичної ерудиції, що проявляється у неточному стилістичному виконанні програми; інтонування з окремими помилками (у вокально-інструментальних, інструментальних та хорових творах); належна артистично-сценічна культура; відповіді на питання теоретичного колоквиуму неповні.</p>
<p>Відмінно 9 – 10 балів</p>	<p>програма абітурієнта відповідає вимогам; професійне і грамотне виконання авторського тексту, відповідно до задуму композитора ; безпомилкове виконання програми напам'ять; висока технічна майстерність; яскраві музичні здібності; висока музична ерудиція, що проявляється у точному стилістичному виконанні програми; правильне інтонування (у вокально-інструментальних, інструментальних та хорових творах); висока артистично-сценічна культура;</p>

	відповіді на питання теоретичного колоквиуму повні, глибоко висвітлюють зміст поставлених питань.
--	---

ГЛОСАРІЙ

Атака (від *франц.* – напад) – 1) характеристика характеру звуковидобування на початку музичних побудов; 2) характеристика різних способів звуковидобування.

Ауфтакт (від *нім.* Auftakt – перед тактом, затакт) – попередній диригентський жест, замах перед вступом, взяттям дихання і зняттям звуку тощо.

Абстрагування – метод дослідження теоретичного рівня, який полягає в уявному відокремленні певної властивості або ознаки предмету від самого предмета, від інших властивостей з метою більш глибокого його вивчення.

Авангардизм – (від *франц.* avant – вперед та garde – варта, загін) – узагальнююча назва течій музичного мистецтва ХХ ст., якому притаманний розрив з традиціями класичної музики, застосування радикально нових форм та виражальних засобів; узагальнююча назва течій сучасного музичного мистецтва, яким притаманний розрив з традиціями класичної музики, пошук нових форм та виражальних засобів. До авангардизму в музиці належать: алеаторика, додекафонія, електронна, конкретна, пуантилістична, сонористична музика. Найвідоміші представники авангардизму: Л.Беріо, С.Буссоті, П.Булез, П.Шеффер.

Авторський концерт – виконання концертної програми, складеної з творів одного композитора.

Автохтонна наукова школа – це об'єднання вчених, які в основу своїх наукових теорій базували на еволюції місцевих фольклорних традицій.

Агогіка – (гр. *agogike* – рухання) – один із засобів посилення виразності хорового виконання шляхом відхилень від рівного темпу і строгого ритму при умові їх збереження в цілому; засіб виразності музичного виконання, що передбачає тимчасові відхилення від заданого постійного темпоритму. Може виявлятися у спеціальних ремарках: *al piacere* – вільно, *ad libitum* – на свій розсуд / за бажанням, *stretto* – стискуючи, *accelerando* – прискорюючи, *allargando* – розширюючи, *tempo rubato* – більш помітні або різкі відхилення від метроритмічної та темпової основи, *capriccioso* – капризно тощо. Властива переважно пісенному фольклору, музиці Романтизму.

Агнюс Деї (від лат. *Agnus Dei* – Агнець Божий) – 1) католицький піснеспів; 2) заключний розділ меси.

Академічний стиль – в мистецтві стиль, що відповідає традиціям, стійким правилам та встановленим зразкам, які пройшли випробування часом.

А капела (від італ. *a cappella*) – спів без інструментального супроводу. Академічна традиція пов'язана з середньовічним церковним співом, спочатку монодійним, потім поліфонічним. У Західній Європі досягло особливого розквіту в епоху Відродження.

Акафіст (від грец. *akathistos* – не сидячи) – урочистий піснеспів Православної Церкви на честь Христа і святих, що виконується стоячи.

Акомпанемент (від франц. *accompagnement* – супровід) – музичний супровід партії мелодії чи партитури вокального або інструментального твору.

Аксіологія – (гр. *axios* – цінний, *logos* – слово, вчення) – філософське вчення про цінності суспільства, соціальних груп та особистості.

Розрізняють цінності соціальні, духовні, культурні, моральні, естетичні, художні тощо.

Акустична система – пристрій для відтворення звуку, що складається з однієї або кількох динамічних головок, розташованих у корпусі (акустичному оформленні). Акустична система перетворює електричні коливання у звукові.

Акцент (від *лат.* *accentus* – наголос) – виділення окремого звука або акорду за допомогою динамічного або артикуляційного посилення звучання.

Алеаторика (від *лат.* *alea* – випадковість, гральна кість) – напрямок музики ХХ ст., заснований на випадковості як першоджерела творчості та виконавства. Обґрунтована у теоретичних працях П. Булеза та К. Штокгаузена.

Аллилуя (від *грец.* *alleluja* – хвалить Яхве) – 1) урочистий релігійний піснеспів з характерним розспівом останніх складів слова. Цей розспів отримав назву юбіляції; 2) хоровий твір або частина масштабної композиції на основі розспіву цього слова. У такому варіанті представлений у складі церковних хорових композицій та ораторій Й. С. Баха, Г. Ф. Генделя, В. А. Моцарта та ін.

Алля брєве (італ. *alla breve* – в короткій манері, скорочено) – виконання музики, написаної в розмірі $\frac{4}{4}$ – «на два», а в розмірі $\frac{8}{4}$ – «на чотири».

Альт (від *лат.* *altus* – високий) – 1) Низький дитячий або жіночий голос. 2) Партія в хорі чи вокальному ансамблі з низьких дитячих або жіночих голосів (мецо-сопрано та контральто). 3) Смічковий інструмент з родини скрипок тощо.

Аналіз – метод наукового дослідження теоретичного рівня, який полягає у вивченні об'єкта (предмета, явища) за допомогою уявного або фактичного розкладання цілого на елементи цілого (частини об'єкта, його ознаки, властивості, відношення). **Аналіз хорової партитури** – один з компонентів її вивчення на етапі підготовки до репетиційної роботи.

Охоплює здебільшого загальні відомості про авторів та історію створення композиції, аналіз засобів музичної виразності та особливостей хорового викладу, загальний виконавський аналіз.

Ансамбль (від *франц.* ensemble – разом) – в музиці: 1) узгодженість виконання. В хоровому виконавстві розрізняють: загальний і частковий А., зокрема – інтонаційний, ритмічний, динамічний, тембральний, дикційний тощо; ансамбль між хором, солістами та інструментальною партією; 2) вид виконання твору кількома солістами (дует, тріо, квартет, квінтет, секстет); 3) великий виконавський колектив тощо.

Антифон (від *грец.* antiphonos – той, що звучить у відповідь) – 1) почерговий спів солістів і/або хору чи двох хорів; 2) піснеспів або твір, який виконується за цим принципом.

Аналіз музичний у вузькому значенні – аналітичний розгляд окремого компонента музичної мови в рамках конкретного музичного твору, пов'язаний з необхідним виділенням певного компонента з-поміж інших (аналіз мелодії, гармонії, фактури, композиційної форми тощо).

Аналіз музичний у широкому значенні – аналітичний розгляд взаємодії усіх сторін музичного твору: звукової, інтонаційної, композиційної.

Аналіз музичних творів - одна з галузей музично-теоретичних наук, яка характеризується детальним дослідженням твору, від особливості ритмічних малюнків, до визначення теми, ідеї та сюжету літературного тексту. Наукове дослідження музичних творів, їх змісту, стилю, форми, музичної мови та її елементів – як єдиного цілого.

Аналогія – метод наукового дослідження теоретичного рівня, при якому досягається пізнання одних предметів і явищ на основі їх подібності з іншими.

Ангемітонічний – це такий ладозвукоряд, який має звукові пропуски в ступеневому розгортанні.

Анімізм – це етап у фольклорному мисленні, коли основні образи або персонажі мають одухотворений характер.

Анотація (від *лат.* *annotatio* – зауваження) – короткий виклад змісту музичного твору.

Ансамбль (від *франц.* *ensemble* – разом) – в музиці: 1) узгодженість виконання. В хоровому виконавстві розрізняють: загальний і частковий А., зокрема – інтонаційний, ритмічний, динамічний, тембральний, дикційний тощо; ансамбль між хором, солістами та інструментальною партією; 2) вид виконання твору кількома солістами (дует, тріо, квартет, квінтет, секстет); 3) великий виконавський колектив тощо.

Антифон (від *грец.* *antiphonos* – той, що звучить у відповідь) – 1) почерговий спів солістів і/або хору чи двох хорів; 2) піснеспів або твір, який виконується за цим принципом.

Аранжування (від *франц.* *arranger* – упорядковувати) – 1) Перекладання музичного твору для іншого складу виконавців; 2) Обробка мелодії для виконання на музичному інструменті або для голосу з супроводом.

Арс Нова (*лат.* *ars nova* – нове мистецтво) – мистецтво епохи раннього Відродження (XIV ст.) в музиці Франції та Італії, для якої характерний розвиток мотетів, мадригалу, балади. Визначними представниками є Гільом де Машо, Ф. Ландіно.

Артикуляція – (*лат.* *articulatio* – розчленування, від *articulo* – членувати) – спосіб виконання звуків під час співу або гри на музичному інструменті.

Асонанс – це неточний збіг прикінцевих приголосних і голосних звуків у віршах

Атака (від *франц.* – напад) – 1) характеристика характеру звуковидобування на початку музичних побудов; 2) характеристика різних способів звуковидобування.

Аудіоредактор або звуковий редактор – програмне забезпечення для редагування цифрового звуку.

Ауфтакт (від *нім.* Auftakt – перед тактом, затакт) – попередній диригентський жест, замах перед вступом, взяттям дихання і зняттям звуку тощо.

Багатоголосся – одночасне звучання трьох і більше самостійних чи акомпонуючих голосів.

Балада (від *пізньолат.* ballo – танцюю) – спочатку одноголоса танцювальна песня, що походила від хороводних пісень (ballata). Структура засновувалась на строфічному принципі; у виконанні кожної зі строф діяв респонсорний принцип (чергувались соло і хор). У епоху Відродження – поліфонічна пісня ліричного характеру, особливо популярна у Франції (Гійом де Машо). У Великобританії в цей час культивувався початковий принцип виконання Б., але поза первинною танцювальністю. Зразки Б. в хоровій творчості – твори Ф. Мендельсона і Р. Шумана.

Баритон (від *грец.* barytonos – грубоголосий, грубозвучний) – у вокал. музиці чоловічий голос, проміжний між тенором та басом.

Баркарола (від *італ.* barca – човен) — спочатку пісня венеціанських гондольєрів, пізніше – узагальнено – «пісня на воді». Для Б. типовий лірично-мрійливий характер, шестидольний розмір (також – дридольний чи дванадцятидольний), монотонно-коливальний супровід. Зразки Б. в хоровій музиці містить творчість Ф. Шуберта та Й. Брамса.

Бароко – (від *італ.* barocco – примхливий, вишуканий, дивний) – стиль напрямків європейського мистецтва XVI – XVIII ст. Часто визначається як перехідний стиль між Відродженням і Просвітництвом, що співіснує з іншими (класицизм, маньєризм, рококо, сентименталізм та ін.). Характеризується домінуванням принципів риторики, тавтологічністю засобів музичної мови, тенденцією до відокремлення музики від слова, розвитком інструменталізму, кристалізацією концепції монолітного твору та фіксованості імпровізації. Паралельно ствердились принципи поліфонії вільного стилю й усталилися формотворчі правила фуги; а також –

концерту як жанру тощо. Для мистецтва бароко характерні грандіозність і декоративна пишність, урочистість, схильність до вражаючих ефектів, динамічність композиції та напруженість (музика – К.Монтеверді, Й.-С. Бах, Г.-Ф. Гендель та ін.).

Бароко українське (козацьке) – національний варіант провідного стилю XVI-XVIII ст. у мистецтві бароко українського, розквіт якого припав на XVII-XVIII ст. (добу козацької державності). Риси музичного бароко українського найхарактерніші для творчості М.Ділецького, М.Березовського, А.Веделя, Д.Бортнянського.

Бас – (від *итал.* basso – низький) – 1) низький чоловічий голос значної сили та насиченого тембру; 2) найнижчий звук партитурного викладу чоловічих або мішаних хорів низький чоловічий голос, густий, твердий, сильний. Діапазон звичайного баса – «мі-фа» великої октави – «до-ре» малої.

Бассо остинато (від *итал.* basso ostinato – наполегливий бас) – 1) мелодична формула, що постійно повторюється в партії басу; 2) вид варіацій. Яскравий зразок суміщення обох значень – «Crucifixus» з Високої меси Й. С. Баха.

Бенедиктус (від *лат.* Benedictus – благословен) – 1) прославний католицький піснеспів; 2) частина меси. Входить до структури урочистих мес і реквієму. Хорове втілення В. набув у творчості Дж. Палестрини, Й. С. Баха, В. А. Моцарта, Ф. Ліста, Дж. Верді.

Бриндізі (від *італ.* brindisi—здравний тост) – застольна пісня. Використовується в операх у вигляді соло с хоровим приспівом («Травіата», «Отелло» Дж. Верді, «Лукреція Боржиа» Г. Доніцетті та ін.).

Богогласник – зібрання церковних пісень (духовних кантів і псалмів), широко розповсюджених в Україні у XVIII ст

Варіації – (від *лат.* variatio – зміна, різноманітність) – 1) твір, визначальним принципом якого є різноманітні зміни основної теми; 2) принцип формотворення. Варіації поділяються на строгі, вільні та

характерні. Грунтуються у чинниках формотворення народної музики. В різноманітних варіантах використовуються в хоровій академічній творчості.

музична форма, що містить кілька частин (варіацій), що представляють собою видозмінену початкову тему.

Венеціанська школа – узагальнена назва творчих напрямків, що склався у Венеції і діяв упродовж XVI–XVII ст. До представників належать А. Вілларт, А. і Дж. Габріелі, К. Монтеверді, А. Вівальді, А. Лотті та ін. Створили монументально-декоративний поліфонічний стиль; часто використовували інструментальний супровід. Культивували різноманітні жанри – мадригал, канцону, месу, мотет тощо.

Відлуння (ехо; луна; грец. – відгомон) – прийом, заснований на повторенні малої структури (мотива, акорду, рідше – фрази) з меншою силою гучності, іншими голосами або інструментами.

Відродження або Ренесанс (від *фр.* Renaissance, *італ.* Rinascimento; від «гі» — «знову», «заново народжений») – епоха у європейському мистецтві XV–XVI ст. На ранній стадії визначається як Ars Nova (нове мистецтво). Розквіт музичної творчості настає в період Високого Ренесансу. Першорядними ознаками вважається домінування гуманістичних життєстверджуючих тенденцій у протигагу до аскетизму Середньовіччя. В хоровій творчості розвиваються поліфонічні форми, складаються нормативи строгого стилю на основі cantus firmus. Основними жанрами є меса і мотет. Поступово розвиваються світські пісенні поліфонічні жанри.

Віллanelла (від італ. villanella – селянська пісня) – італійська лірична багатоголоса пісня, що сформувалася і набула розвитку в XV–XVI ст. Одне з джерел мадригалу. Переважно триголоса, з застосуванням імітаційної поліфонії.

Вільний стиль – поліфонічний стиль, принципи якого склалися в музиці XVII ст. На відміну від строгого стилю. Допускав широке використання

тонально-гармонічних співвідношень, різноманітної часом примхливої ритміки, дисонансів, хроматизмів та різноманітних стрибків за опори на імітаційну техніку, складний контрапункт.

Виховання – конкретно-історичне явище, яке тісно пов'язане з соціально-економічним, політичним і культурним розвитком суспільства, з етно-соціальними і соціально-психологічними особливостями народу.

Вокалізація (від *итал.* vocalizzazione; від лат. vox – голос) – Принцип розспівування голосних звуків або складів в музичних творах на основі голосних звуків, часто – із застосуванням приголосних. На основі вокалізації засновано принцип жанру вокалізу.

Вокальне мовлення – вокальна мова – 1) Засіб передавання музично – естетичної та емоційної інформації виконавцем слухачеві, який відрізняється від мовлення більшою потужністю та гучністю, тривалістю звучання голосних, особливістю тембру, характерними модуляціями висоти основного тону, наявністю вібрато та чітко визначених співацьких формант, особливим значенням високої співацької форманти, а також специфікою фізіологічних механізмів звукоутворення (дихального апарату, гортані, трахеї, резонаторної системи тощо); 2) Біофізичний аспект співацького процесу, його аналіз з акустико – фізіологічних позицій, що вимагає використання спеціальних методів і засобів дослідження та контролю; 3) Особливий вид мовлення, де на відміну від розмови домінують нередуковані й подовжені голосні.

Вокальне мистецтво – вид музичного виконавського мистецтва, що ґрунтується на майстерному володінні співацьким голосом. Вокальне мистецтво може бути сольним, ансамблевим та хоровим. У вокальному мистецтві різних народів відзеркалюються інтонаційні, ладові, ритмічні та інші риси народної музики.

Вступ – 1) Необов'язковий початковий розділ в циклічному творі (кантаті, ораторії, симфонії тощо), що готує появу основних розділів; 2)

Частина музичного твору, яка передує подальшому викладу та інколи накреслює основну ідею твору та образи.

Галантний стиль - (від *франц.* galante – вишуканий) – стиль європейської музики початку і середини XVIII ст. Інші назви – рококо (*фр. rococo*, від *фр. rocaille* — дроблене каміння, декоративна ракушка), перед-класичний або ранньокласичний стиль. Сформувався у Франції. Характеризується вишуканістю, значною кількістю прикрас, граціозною ритмікою, перевагою малих форм. Естетика позначена галантністю, грайливістю, відсутністю яскравих драматичних ефектів. Попередником вважається Ж. Б. Люлі, представниками – Л. Дакен, А. Кампра, М. Маре та ін.

Гармонія – (грец. αρμονία – зв'язок, порядок; лад; злагодженість, відповідність, стрункість). Термін «гармонія» в музиці включає ряд значень: приємна для слуху злагодженість звуків, милозвучність (естетичне поняття); закономірне поєднання тонів у одночасному звучанні; співзвуччя (музично-теоретичне поняття).

Гаудеамус (від *лат.* gaudeamus – будемо радіти) – середньовічна пісня, яка в обробці К. В. Кіндлебена (1781) стала популярним студентським гімном. Автентична назва – «De brevitae vitae» («На швидкоплинність життя»). З'явилась або в Гейдельберзькому, або в Паризькому університеті на основі традиції застільних пісень вагантів. Наспів має багато варіантів; відомий варіант ймовірно створив Й. Окегем.

Гемітонічний – це такий ладозвукоряд, який складається із двох або більше інтонаційних ланок.

Генерал-бас (від *лат.* generalis – загальний, головний, *итал.* basso generale – загальний бас) – нижній голос партитури з позначенням цифр під кожним звуком («цифрований бас»), які позначали гармонічне наповнення.

Генеральна пауза (від *лат.* generalis – загальний, головний і пауза) – одночасна пауза для всіх виконавців. Позначається аббревіатурою G. P.

Гетерофонія (від *грец.* heteros – інший та phone – звук, голос) – 1) спільне виконання одноголосної мелодії з епізодичними відхиленнями від унісону; 2) одна з початкових форм багатоголосся, яка утворюється в різних формах спільного співу або гри. Елементи гармонії (співзвуччя) виникають в Г. епізодично, а в багатоголоссі співзвуччя голосів є нормою.

Гімн (*грец.* hymnos, від hymneo – славити, хвалити) – загальна назва різних за змістом урочистих пісень на честь богів, святих, героїв, святкових та історичних подій, військових перемог, громадянських актів, певних соціальних груп, культурних організацій і т. ін. Специфічною групою виступають державні Г., які символізують і пропагують національні ідеї та ментальність країни, якій належать.

Гіпотаксис – це зіставлення двох або більше простих речень, які незалежні в смисловому відношенні між собою.

Гліссандо (італ., от франц. glis-sant – скользя) – специфічний прийом виконання, заснований на поступовому переміщенні звуку без виокремлення проміжних щаблів.

Глорія (*лат.* Gloria – слава) – 1) Хвалебний піснеспів католицької церкви; 2) Друга частина меси.

Гносеологія – (гр. gnosis – знання, вчення) – теорія вивчення

Голосоведення – 1) Рух голосу; 2) Співвідношення типів руху кількох голосів. Його види – пряме, паралельне, непряме, протилежне. В гомофонно-гармонічному стилі підпорядковане основному голосу, в поліфонічній музиці – більш самостійне.

Гомофонія (від *грец.* homos – рівний і phone – звук, голос) – багатоголосний склад музики, в якому один з голосів (як правило, верхній) є головним, а інші лише супроводжують, акомпанують йому.

Григоріанський спів (григоріанський хорал) – традиційний спів католицької церкви, канонізований папою Григорієм I Великим в 590 – 604 рр. Г. с. виконувався чоловічим хором в унісон. Під час розвитку

багатоголосся Г. с. був тематичною основою (кантус фірмус – незмінний спів) поліфонічних культових творів.

Духовна музика – вокальні або вокально-інструментальні (інколи інструментальні) твори на канонічні, релігійні за змістом тексти або сюжети. Виконується не тільки під час богослужінь, але й в побутових умовах.

Десинкретизація первісного художньо-обрядового дійства – відгалуження художньої творчості від трудової, культової і комунікативної діяльності; розмежування різних способів художньої творчості, які здобувають самостійність і естетичну самоцінність.

Джаз – жанр професійної музики, що виник на початку ХХ ст. в південних штатах США внаслідок взаємодії африканської та європейської танцювальної музики. Джерелами Джазу були імпровізаційні форми негритянської народної музики, зокрема, спіричуелс, блюз, регтайм, а також танцювально-побутова музика білих переселенців.

Джаз-рок – напрям у сучасній музиці, що синтезує елементи джазу і рок-музики. Джаз-рок властиві колективна імпровізація, використання латиноамериканської ритміки, застосування джазових духових мідних електроінструментів, що розширює звукову палітру завдяки електронним акустичним ефектам.

Дидактика – розділ педагогіки, що викладає теорію освіти та навчання. Розкриває закономірності засвоєння знань, умінь, навичок, формує погляди, визначає зміст освіти, вдосконалює методи і форми навчання, виховну дію навчання на учнів.

процес змін у культурі, що характеризується спрямованістю, цілісністю, закономірністю, впорядкованістю тенденцій.

Дикція (лат. dictio – вимова) – уміння чітко й виразно вимовляти текст під час співу та мовлення.

Дилетантизм (від *італ.* dilettantisme) – аматорське, непрофесійне заняття в будь-якій галузі науки, мистецтва без належних знань і професійної підготовки.

Диригент (від *франц.* diriger – керувати, направляти) – керівник колективу музикантів, який об'єднує виконавців з метою досягнення єдиного трактування та художньої досконалості.

Диригентська схема – основна складова частина жестів мануальної техніки, якою диригент керується, передаючи музичну організацію та художній зміст твору в процесі його виконання. Д.с. є пластичним вираженням музичного розміру твору, що виконується.

Диригування – мистецтво керування музичним колективом (оркестром, хором тощо) під час вивчення, підготовки та виконання музичного твору.

Дискант (від *лат.* dis – окремо та cantus – спів) – 1) Високий дитячий (переважно хлопчачий) голос з специфічним звучанням; 2) Найвища партія хору або вокального ансамблю, яку виконує дискант.

Динаміка культурна – кваліфікаційна робота, що призначена для об'єктивного контролю ступеня сформованості умінь вирішувати типові задачі діяльності, які в основному, віднесені в освітньо-кваліфікаційній характеристиці до організаційної, управлінської та виконавської виробничих функцій.

Диригент- керівник колективу музикантів, який об'єднує виконавців з оркестру, хору, оперної або балетної вистави з метою досягнення єдиного трактування та художньої досконалості. Диригент передає свої задуми за допомогою спеціальної системи прийомів – мануальної техніки, виразу обличчя, погляду тощо.

Дихотомія – це логічно-структурна організація, яка в сумі дає однакову кількість фігур.

Діапазон (від *грец.* dia pason (chordon) – через всі струни) – 1) Звуковий обсяг співацького голосу, музичного інструменту, мелодії, звукоряду, який визначається відстанню (інтервалом) між найнижчим і найвищим

звуками; 2) Загальний музичний діапазон – обсяг звукоряду, який використовується в музичній практиці.

Дівізі (*итал.* divisi – роз’єднані) – в партіях однотипних музичних інструментів або хору знак (div.), що вимагає поділу виконавців на дві або більше самостійних партій залежно від того, скільки звуків включає акорд. Дія знака припиняється появою нових: unis – разом або non div. – не розділяти.

Dies irae (лат. – день гніву) – 1) спочатку секвенція (написана в XIII ст. францисканським монахом Фомою Челанським), згодом піснеспів у складі католицького реквієму. Присвячена Судному Дню. Текст складається з трирядкових заримованих строф. В хоровій творчості вербальний текст використано у Реквіємах В. А. Моцарта, Дж. Верді, Г. Берліоза, Л. Керубіні.

Додекафонія – один із видів композиторської техніки ХХ ст., для якого характерна побудова всього твору на дванадцятизвуковій серії.

Документування фольклорного твору – це запис відомостей про автора записів та інформатора, від якого записано фольклорний твір.

Драматичне сопрано – високий жіночий голос, якому властива велика сила і насиченість звучання на усіх ділянках діапазону, але недостатня гнучкість і рухливість.

Драматичний баритон – середній чоловічий голос мужнього, насиченого тембру з сильними низькими та “металевими” високими звуками.

Драматичний тенор – високий чоловічий голос, якому властива велика сила, широта і насиченість звучання, виразний яскравий і металевий тембр, але менші рухливість і гнучкість, ніж у ліричного тенора.

Драматургія музична – система виражальних засобів та прийомів втілення драматичної дії в музичних творах.

Духовна музика – вокальні або вокально-інструментальні (інколи інструментальні) твори на канонічні, релігійні за змістом тексти або

сюжети. Виконується не тільки під час богослужінь, але й в побутових умовах.

Еволюція – процес зміни, розвитку кого-, чого-небудь.

Екзистенціалізм – філософський світогляд, який утверджує унікальність існування світу людської суб'єктивності.

Експертна оцінка – метод рейтингу, який поєднує педагогічне спостереження із опитуванням найкомпетентніших фахівців щодо оцінки досліджуваних явищ. Різновид експертної оцінки – педагогічний консиліум.

Експресіонізм – (від лат. *expressio* – вираження) – напрям європейського мистецтва першої чверті ХХ ст., який зосереджувався на хворобливому стані душі, негативних аспектах дійсності, співчуттві приниженим і ображеним, жаху та відчаї.

Електронна музика – музика, що виникає і реалізується за допомогою електронно-акустичної звукоутворюючої та звуковідтворюючої апаратури – магнітофонів, синтезаторів тощо.

Епічний фольклор – це такий фольклор, в основу якого покладено оповідь про героїчні події українського народу.

Епос – розповідь про події минулого, побудована за принципом гіперболізації

Етнографія музична – (від грец. *ethnos* – народ і *grapho* – пишу) – галузь музичної етнології, що спеціалізується на записуванні, фіксації, розшифруванні народної музичної творчості, збиранні відомостей про народних виконавців та місця поширення творів фольклору, пошуку і вивченні народних музичних інструментів, їх відновленні та поверненні до активного вжитку, систематизації зібраних матеріалів, створенні описів, каталогів, картотек, довідників, музично-етнографічних публікацій.

Етнологія музична – (від грец. *ethnos* – народ і *logos* – наука) – наукова дисципліна, що вивчає виникнення, розвиток та взаємодію усної традиції

музичної творчості національних народних культур як явища, що віддзеркалює в художній формі процес суспільного розвитку, етнічну специфіку та менталітет народу, характерні виражальні засоби і виконавську поведінку тощо. Етнологія музична вивчає народне музичне мистецтво одночасно як «мову» – систему музичних структур, і як «мовлення» – специфічну виконавську «поведінку».

Євангеліє – (гр. *evangelion* – добра, блага звістка; благовісткування) – загальна назва перших чотирьох книг новозавітної частини Біблії. В них викладені благі вісті про життя і вчення Ісуса Христа, який з'явився для спасіння людства.

Єктенія – (гр. *ektenia* – протяжливо) – молитва з проханнями священнослужителя (диякона або священика) і відповідями (респонсоріями) співців: «Господи, помилуй» або «Подай, Господи», або «Тобі, Господи».

Жанр музичний - (франц. *genre* – рід, вид, тип, манера) – багатозначне поняття, яке застосовується у класифікації музичної творчості за родами і видами, виходячи з їх походження, умов виконання, сприймання та інших ознак (зміст, структура, засоби виразності, склад виконавців тощо). Склад виконавців і спосіб виконання визначають найпоширеніший поділ Ж. на вокальний та інструментальний, які, своєю чергою, диференціюються за дрібнішими ознаками.

Жести (від лат. *gesta* – діяння) – виражальні рухи рук, пальців, якими надається додаткова виразність виконанню музичного твору. Система жестів складає основу диригентської майстерності.

Жіночий хор – хоровий колектив, творений виключно з жіночих голосів.

Загальна музична освіта – галузь освіти, яка поєднує музичне навчання, виховання та розвиток особистості учнів засобами музики і покликана підготувати їх до активної участі у соціокультурному житті, до подальшої музично-естетичної самоосвіти.

Заспів – 1) Початок хорového твору або пісні, яке виконує один співак (або група), після якого вступає весь склад хору; 2) В творах куплетної форми – частина куплета з текстом, що оновлюється.

Затакт – 1) Неповний такт, з якого починається мелодія, музична фраза або твір. Затакт передує повному такту; 2) Ауфтакт.

Зміст вищої освіти – обумовлено цілями та потребами суспільства система знань, умінь і навичок, професійних, світоглядних і громадянських якостей, що має бути сформована в процесі навчання з урахуванням перспектив розвитку суспільства, науки.

Змішаний хор – хоровий колектив, який складається з неоднорідних голосів.

Знаменний спів – система давніх православних культових наспівів XII – XVII ст. Назва походить від давньослов'янської назви співацького знаку – знам'я. Розвивався спочатку як одноголосний, потім акапельний хоровий в межах системи осмогласія; мелодика суто діатонічна, заснована на обіходному звукоряді, спирається на рівномірний поступальний рух в межах кварта або квінти; ритм несиметричний, визначений текстом.

Ідеалізація (уявний експеримент) – граничний вид абстракції, метод, який долає просторові, структурні і часові межі реального експерименту, дозволяє проникнути у суть предмета, зрозуміти його рушійні сили.

Імпресіонізм – (франц. *impression* – враження) – напрям у музиці, що характеризується яскравістю, втіленням скороминущих вражень, одухотвореною пейзажністю, колоритними жанровими зображеннями, музичними портретами.

Індексування форми – це позначення латинськими буквами однакових або неодинакових структурно-ритмічних побудов у рядках.

Інтерпретація – (лат. *interpretatio* – тлумачення) – художньо-звукова реалізація музичного тексту в процесі виконання, що залежить від задуму автора та його індивідуальних особливостей, принципів школи або напрямку, до яких належить виконавець.

Інтерпретація виконавська – вид художньої інтерпретації, іманентна і загальна закономірність виконавського мистецтва, що передбачає глибоке осмислення тексту, художнього контексту та психологічного підтексту твору з метою формування і втілення виконавської концепції.

Інтерпретація музична у вузькому розумінні – процес звукової реалізації нотного тексту.

Інтерпретація музична у широкому розумінні – як синонім художньої інтерпретації, процес створення і реалізації виконавської концепції, котра залежить від естетичних принципів школи чи напряму, до яких належить виконавець, від його майстерності, особистісного розуміння твору.

Інтерпретація художня – особливий вид інтерпретації, специфіка якої полягає у визнанні художньої образності як діалектичної єдності відображення реальності та виразу ставлення до неї художника, виразового зображення, зображення з «подвійним відображенням» – дійсності і художника, об'єктивного та суб'єктивного світів.

Інформатика – це наука про інформацію та інформаційні процеси, про комп'ютери та їх використання.

Історія музики – наука, що вивчає розвиток музичного мистецтва як історичний процес – від зародження до сучасності, включаючи як загальну історію музики, так і розвиток музичного мистецтва окремих країн і народів.

Історія музичної педагогіки – галузь знань, яка акумулює, фіксує та транслює творчий досвід музичної діяльності від одного покоління до іншого, сформовані етичні та естетичні ідеали тієї чи іншої доби; вона відображає еволюцію музично-педагогічної думки та музично-освітньої практики впродовж історичного розвитку.

Історична наукова школа – це об'єднання вчених, які в основу своїх досліджень ставили історизм фольклорних творів.

Internet – це мережа комп'ютерів та комп'ютерних мереж, джерело інформації, яка постійно змінюється і розширюється.

Камерний хор – невеликий за складом хор, який здебільшого виконує ансамблево-хорову музику.

Канон (від *грец.* κανон – норма, правило) – поліфонічна форма, заснована на строгій неперервній імітації, при якій голоси повторюють мелодію провідного голосу і вступають раніше, ніж вона закінчиться. Розрізняють канони по кількості голосів, інтервалом, кількості тем і формі імітування.

Кантилена (від *итал.* cantilena – спів, розспівування) – 1) Здатність вокаліста до злитого звукоутворення та фонації на широкому диханні, найважливіший компонент співацької майстерності; 2) Мелодійність музики та її виконання.

Кантор (від *лат.* cantor — співак; *нім.* Kantor) – початково церковний півчий. З XVI ст. у протестантському середовищі – керівники церковних хорів, до функцій яких належало навчання співу і написання творів за потребою.

Кантус (*лат.* cantus) – 1) спів, наспів, мелодія; 2) верхній голос: дискант, сопрано.

Кантус фірмус (*лат.* cantus firmus – неизменная мелодия) – провідна мелодія в поліфонічному творі, яка неодноразово проводиться в незмінному вигляді.

Капела (від *итал.* cappella – каплиця, молільня) – 1) Місце в католицькій церкві, де розміщувались співаки; 2) Церковний хор, що співав без супроводу, звідки й виник термін «а cappella» – спів у стилі капели, тобто без інструментального супроводу; 3) Великий висококваліфікований хоровий колектив, здатний виконувати будь-яку музику для хору з супроводом або без нього.

Капельмейстер (*нім.* Kapelmeister – майстер капели) – керівник і диригент вокальної або інструментальної капели, пізніше – оркестру.

Качча (*іт.* caccia – полювання) – жанр вок. музики XIV – XVI ст., переважно побудована як дво- або триголосий канон.

Кіріє (від перших слів молитви «Kyrie eïleson» – «Господи, помилуй») – початковий розділ католицької меси або реквієму.

Класика музична – музичні твори, що відповідають найвищим художнім вимогам, поєднуючи глибину, змістовність, досконалість форми. Класика музична витримала «перевірку часом» та увійшла до скарбниці світового музичного мистецтва.

Класицизм – стиль і напрямок у мистецтві XVII-XVIII ст., заснований на переконанні в розумності буття, в існуванні єдиного, загального порядку у природі і житті, гармонійності людської натури (музичний класицизм – мистецтво віденської класичної школи – творчість Й.Гайдна, В.Моцарта, Л.Бетховена).

Класифікація – метод дослідження теоретичного рівня, який дає можливість упорядкувати досліджувані об'єкти на основі визначення їх однорідності та розподілити на взаємопов'язані групи, розряди чи класи, що відкриває можливості для пояснення та прогнозу.

Кластер (від *англ.* cluster – гроно, скупчення, tone cluster – гроно звуків) – співзвуччя, утворене щільним скупченням малих або великих секунд, що є обов'язковою умовою трактування цього скупчення. К. поділяються на два різновиди – акорди або сонорні співзвуччя.

Колоратура (от *лат.* coloro – окрашиваю) – швидкі віртуозні пасажі і прикраси вокальної партії. Вимагає легкості й точності інтонування.

Колоратурне сопрано – найвищий жіночий голос, який відзначається особливою рухливістю та легкістю виконання колоратури, великим діапазоном.

Колядки – це музично-поетичні твори, які виконуються під час Різдвяних свят і розповідають про народження Ісуса Христа.

Композиція – (*лат.* composito – складання) – починаючи з XVII століття представляє цілісну науку про гармонію, поліфонію, музичний стиль, форму та інструментовку, практичним результатом якої є складання музичних творів.

Конкатенація – це повторення словесних лексем попереднього рядка у наступному.

Контральто (*італ.* contralto) – найнижчий жіночий голос густого, соковитого тембру.

Концерт (від *італ.* concerto – змагаюсь) – 1) Прилюдне виконання музичних творів; 2) Жанр великого, віртуозного за характером музичного твору для соліста (інколи двох – трьох) з оркестром у формі тричастинного сонатного циклу; 3) Поліфонічний вокальний або вокально-інструментальний твір, який спирається на зіставлення двох або кількох партій.

Концертмейстер (*нім.* Konzertmeister) – 1) Перший скрипаль- соліст симфонічного або оперного оркестру, який в разі потреби може виконати функції диригента; 2) Музикант, який очолює одну з груп симфонічного або оперного оркестру; 3) Піаніст, який співпрацює з індивідуальними або ансамблевими виконавцями в процесі розучування і виконання партій та концертних творів.

Конкретизація – метод дослідження теоретичного рівня, який полягає у сходженні від абстрактного до конкретного, дозволяє більш точно охарактеризувати предмет з урахуванням структурних та функціональних зв'язків його компонентів.

Контекст – загальні соціокультурні умови, що дають змогу виявити смисл людської життєдіяльності.

Контркультура – сукупність соціокультурних настанов, що полягають у протистоянні цінностям фундаментального ядра культури.

Кредо (*лат.* credo – вірую) – один з розділів католицької меси.

Кульмінація (від *лат.* culmen – вершина) – найбільш напружений епізод у розвитку музичного твору. Виокремлення кульмінації та узгодженість їх рівнів є важливим засобом виразності й мистецького трактування твору.

Куплет (*франц.* couplet) – розділ пісні, структурований як одне проведення мелодії і однієї строфи поетичного тексту в межах простих

форм. Найчастіше використовується як основна форма у народній, аматорській і масовій пісні.

Купюра (від *франц.* couper – різати, скорочувати) – скорочування музичного тексту за допомогою вилучення його частини, картини чи акту в опері або опереті, яке виконавець робить на свій розсуд або за вказівкою композитора.

Культура - сукупність духовних, матеріальних і практичних здобутків людства, у яких віддзеркалюється рівень розвитку суспільства. Музична культура охоплює досягнення у сфері музичної творчості, виконавства та освіти, а також рівень обізнаності та вихованості людини в галузі музичного мистецтва.

Культурна конфігурація – унікальна композиція зв'язків культурних елементів у системі певного історико-культурного типу.

Культурна система – впорядкована сукупність культурних елементів, яка характеризує унікальність певного історико-культурного типу, що історично склалася у практиці та свідомості певної людської спільноти.

Лібрето - (від *итал.* libretto – книжечка) – 1) Літературна основа-текст музичного твору; 2) Сценарій балету, масового дійства.

Лінеарність – якість голосоведення, послідовність звуків, які утворюють мелодичну лінію. Лінеарність переважно притаманна поліфонічній музиці, а також монодії та гетерофонії, виявляючись у безперервності розгортання мелодичних ліній.

Ліричне сопрано – легкий високий жіночий голос, менш рухливий, але з більш м'яким тембром, ніж колоратурне сопрано.

Ліричний баритон – досить рухливий середній чоловічий голос м'якого тембру.

Ліричний тенор – високий чоловічий голос м'якого ніжного тембру, гнучкий та рухливий.

Лякрімоза (від *итал.* lacrima – сльоза) – частина реквієму, заключний розділ секвенції Dies irae, який починається цим словом.

Магістерська робота – завершене самостійне дослідження, у якому висунуті для захисту наукові положення виступають свідченням достатнього науково-теоретичного і науково-практичного рівня, уміння творчо використовувати сучасні методи досліджень.

Магістр — освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми. Ступінь магістра здобувається за освітньо-професійною або за освітньо-науковою програмою. Обсяг освітньо-професійної програми підготовки магістра становить 90-120 кредитів ЄКТС, обсяг освітньо-наукової програми - 120 кредитів ЄКТС. Освітньо-наукова програма магістра обов'язково включає дослідницьку (наукову) компоненту обсягом не менше 30 відсотків. Особа має право здобувати ступінь магістра за умови наявності в неї ступеня бакалавра або спеціаліста.

Формування вмінь: формування історичного мислення, вміння аналізувати й узагальнювати події та явища, визначати їх суть, причинно-наслідкові зв'язки між ними, виділяти основне, об'єктивне і суб'єктивне, самостійно оцінювати і інтерпретувати історичний процес і робити висновки; працювати з історичними документами різного змісту, а саме: встановлювати відповідність між змістом фрагмента документа та певною епохою, аналізувати зміст фрагмента історичного документа та пояснювати основні ідеї, які він висвітлює.

Мануальна техніка (від лат. manualis – ручний) – система диригентських жестів, за допомогою яких здійснюється керування виконавським колективом (хором, оркестром).

Масова культура – сукупність явищ сучасного соціокультурного процесу, орієнтованих на формування споживацького типу людини і маніпулювання на цій основі її свідомістю.

Меморіальний жанр (від *лат. memorialis* – пам'ятний) – жанр музичних творів (з текстом або без нього), присвячених вшануванню і пам'яті видатних подій або осіб.

Методика – це галузь педагогічної науки яка вивчає теоретичні аспекти навчання якогось предмету. Музично-навчальна і виховна складова частина педагогічної науки яка вивчає закономірності, завдання, зміст, організацію, форми і методи музично-освітньої та виховної роботи з дітьми.

Методика музичного виховання – складова педагогічної науки, вивчає закономірності, принципи, завдання, зміст, організацію, форми і методи музично-освітньої та музично-виховної роботи з дітьми.

Методика роботи з музичним колективом – це опис конкретних прийомів засобів, способів, технік педагогічної діяльності в процесі гри на музичних інструментах. Методика навчання предмету включає: мету навчання, освітні, виховні, розвиваючі, практичні цілі, зміст, принципи, засоби, форми і методи навчання.

Меццо-сопрано (від *итал. mezzo* – середній та сопрано) – жіночий голос, середній між сопрано і контральто.

Мистецька педагогіка – наука про мистецьку освіту; теорія і практика естетичного виховання дітей і молоді, опанування ними різновидів мистецтва в загальноосвітній школі та позашкільних освітніх установах; самостійна галузь професійної педагогіки, об'єктом дослідження якої є проблеми професійної підготовки фахівців у галузі мистецтва; вона включає педагогіку загальної мистецької освіти та естетичного виховання, педагогіку професійної мистецької освіти, до якої належать музична, театральна, хореографічна, художня, музейна педагогіка та ін.

Міграційна наукова школа – це об'єднання вчених, які орієнтувалися на запозичення фольклорних процесів від інших народів.

Міфологічне фольклорне мислення – це гіперболізація музично-поетичних образів або персонажів, які творять символічний ряд й дають можливість особливо художньо сприймати твір.

Модальна музика – це така музика, яка розгортається горизонтальним способом.

Моделювання – метод, при якому досягається пізнання предметів та явищ на основі їх подібності з іншими шляхом створення штучної системи, котра містить істотні ознаки оригіналу, відображає з певною точністю властивості досліджуваного об'єкта.

Модерн – художній світогляд, який тяжіє до естетизації навколишнього середовища.

напрям у музиці, якому притаманний рішучий відхід від естетичних критеріїв і традицій класичного музичного мистецтва (пізній романтизм, імпресіонізм з деструкцією тональної гармонії, «нова музика» тощо).

Модернізм (від *франц.* moderne – найновіший, сучасний) – напрям музики, якому притаманний рішучий відхід від естетичних критеріїв і традицій класичного музичного мистецтва – пізній романтизм, імпресіонізм з деструкцією тональної гармонії, «нова» музика тощо.

Монографія – найбільш повне і вичерпне висвітлення результатів наукового дослідження, проведеного одним автором або авторською групою, завершеного одержанням фундаментальних наукових досягнень.

Монодія (від *грец.* monos – один і odos – пісня) – 1) В давньогрецькій музиці – сольний спів, а також спів соліста з інструментальним супроводом, який висловлював почуття персонажа; 2) В Італії XVI–XVII ст. – арія, сольний мадригал, речитатив; 3) З XVIII ст. – одноголосний спів без супроводу (сольний або унісонний).

Музикознавство – наука, що вивчає музику як особливу форму художнього осягнення світу, її зв'язки з дійсністю та іншими галузями людської культури, а також закономірності та особливості музичного мистецтва, що визначають його специфічний характер. До

Музикознавства належить низка наукових і навчальних дисциплін історичного та теоретичного спрямування, а також музичні сфери етнології, фольклористики, естетики, педагогіки, психології, соціології, акустики, біофізики, біомеханіки, інформатики, кібернетики, електроніки, архівістики, бібліографії, палеографії, текстології, кібернетики, критики, нотографії, інструментознавства та інших галузей.

Музична драматургія – вміння в музиці драматичного розгортання дії, яка визначає форму, композицію і засоби виразності музично-драматичного твору (опери, балету, ораторії тощо).

Музична ілюстрація – включення до лекції (уроку, бесіди) з мистецтва музичних творів або уривків, що спряють кращому засвоєнню змісту заняття.

Музична імпровізація – (лат. *improvisus* – несподіваний, раптовий) – це найдавніший вид музичної творчості, складання музики водночас з процесом її виконання.

Музична культура суспільства – розглядається як складна система, яку складають музичні цінності, створені в даному суспільстві; всі види діяльності щодо створенню, збереженню, відтворенню, поширенню, сприйманню і використанню музичних цінностей.

Музична освіта – це підсистема освітньої галузі, що гармонійно поєднує музичне навчання, виховання і розвиток дітей і молоді засобами музики й покликана підготувати їх до активної участі у соціокультурному житті, до подальшої музично-естетичної освіти.

Музична пам'ять – здатність впізнавати і відтворювати музичний матеріал.

Музична педагогіка – галузь наукових знань, яка вивчає закономірності пізнання музичного мистецтва, становлення та розвитку особистості у процесі цього пізнання; вона узагальнює теорію і практику музичного навчання та виховання, музичної освіти (професійної та загальної).

Музичне виховання – це цілеспрямований та систематичний розвиток музичної культури, музичних здібностей людини, виховання емоційної чутливості до музики, розуміння і переживання її змісту; процес передачі суспільно-історичного досвіду музичної діяльності від одного покоління до іншого, який включає елементи музичного навчання та музичної освіти; забезпечення педагогічних умов формування світоглядних уявлень, музичної культури, ціннісних орієнтацій, духовного світу особистості засобами музичного мистецтва.

Музичне навчання – процес цілеспрямованого пізнання явищ музичного мистецтва, освоєння способів музичної діяльності в результаті взаємодії учителя з учнем; це форма пізнання дійсності, яка окрім інтелектуального передбачає також емоціно-образне освоєння світу; результати такого пізнання виявляються у внутрішніх духовних стимулах поступків, емоціно-ціннісних критеріях та орієнтирах.

Музичний театр – загальна назва музично-сценічного виконавського колективу (солісти, хор, оркестр та ін.), який здійснює вистави творів різних жанрів (опер, мюзиклів тощо).

Музично-естетична компетентність – готовність особистості до самостійної діяльності та творчої самореалізації в сфері музики, безперервного духовно-естетичного самовдосконалення протягом життя.

Музично-естетичний розвиток – процес становлення особистості як суб'єкта музичної діяльності, який передбачає розвинутість сенсорної та емоціно-почуттєвої сфер, образно-асоціативного мислення, загальних та спеціальних здібностей.

Музично-педагогічна думка – одна з форм індивідуальної та суспільної свідомості, яка включає відомості з різних галузей наукових знань, зокрема педагогіки, психології, естетики, філософії, мистецтвознавства; вона узагальнює музично-педагогічну теорію і практику, прогнозує напрямки їх подальшого розвитку.

MIDI-клавiатура – пристрій у вигляді фортепіанної клавiатури, призначений для генерування та передачі MIDI-повідомлень іншому MIDI-сумісному приладу (наприклад комп'ютеру, або апаратним синтезаторам чи семплерам).

Народна музична творчість – це передача музично-поетичної творчості народу від покоління до покоління усним способом.

Народномузична форма – це структурне зіставлення словесного, власне пісенного та мелодичного рівнів у пісні.

Народнопісенний жанр – це система типологічних характеристик пісень, пов'язаних з обрядом або із звичайними обставинами виконання

Наука – динамічна система знань об'єктивних законів природи, суспільства і мислення, які перетворюються у безпосередню продуктивну силу суспільства у результаті спеціальної діяльності

Наукова стаття – основний вид оперативної публікації про нові дослідження з конкретної тематики.

Наукове дослідження – процес та результат спеціально організованої діяльності щодо постановки та розв'язання проблеми, яка входить до кола певної науки, на основі використання загальнонаукових та конкретно наукових (емпіричних) методів дослідження. Його мета – створення нового теоретичного знання (теорії) на основі висування наукової ідеї, гіпотези, розробки методологічних та методичних основ дослідження, проведення експерименту (практичної перевірки наукової ідеї).

Неокласицизм – напрямок у музиці 20-30-х років ХХ ст., представники якого зверталися до принципів музичного мислення та жанрів, типових для бароко. Прибічниками Неокласицизму в музиці були А.Казелла, О.Респігі, А.Онеггер, Ф.Пуленк, П.Хіндеміт та інші. Найвидатнішим з-поміж композиторів цього напрямку був І.Стравінський.

Неоромантизм (нім. Neoromantik, англ. neoromanticism) – пізній період романтизму, пов'язаний з творчістю композиторів, які звертались до

естетики романтизму на знак протесту проти надмірностей «другого авангарду».

Неповний хор – змішаний хор без тієї чи іншої партії.

Неофольклоризм – оновлення засобів композиції в європейській музиці першої третини ХХ ст. шляхом використання фольклорних джерел (Б.Барток, З.Кодай, Б.Лятошинський, Д.Мійо, М. де Фалья, І.Стравінський, Л.Яначек, В.Гаврилін, Г.Свиридов та ін.).

Нотація – це перенесення звучання музичного твору нотними засобами із фонограми або людського голосу на папір.

Нотний редактор – комп'ютерна програма, призначена для набору нотного тексту.

Нюанси (від *франц.* nuance – відтінок) – динамічні відтінки зміни характеру звучання. Нюансування – важливий засіб виразності, пов'язаний з фразуванням, стилем твору й індивідуальністю виконавця.

Образ музичний – узагальнене відзеркалення в музиці явищ дійсності і духовного світу людини. Образ музичний розкривається через виклад музичної теми, її розвиток, варіювання, доповнення тощо. У великих музичних творах музичний образ виступає як складна художньо-емоційна система, що забезпечує

Обрядовий фольклор – це такий фольклор, який виконується при відповідному обряді і поза ним не може функціонувати.

Однорядкова форма – це така форма, в основу якої покладено просте речення.

Оліготонічний – це такий ладозвукоряд, який акумульований в межах прими-сексти.

Опитування – підгрупа методів дослідження емпіричного рівня, яка охоплює бесіду, інтерв'ю, анкетування за спільною ознакою – можливістю дізнатися про мотиви дій, потреби, інтереси, позиції, погляди, смаки, власні судження респондентів.

Оперний хор – один з компонентів оперної вистави. Роль хору посилювалась поступово, а функції залежать від особливостей оперного жанру, стилю епохи і композитора: побутовий чи декоративний фон, коментатор, безпосередній учасник дії. Від епізодичного використання в опері-серія та опері-буффа (XVII–XVIII ст.), наближення до ораторіального стилю в операх епохи класицизму (Х. В. Глюк, Л. Керубіні, частково – В. А. Моцарт) у XIX ст. значення оперних хорів істотно зростає відповідно до розвитку образу «народу», посилення їх ролі у створенні національного колориту та загальних настроїв.

Органний пункт – більше чи менше витримуваний або повторюваний звук в басовій партії. Найчастіше застосовується на тонічному або домінантовому звуці.

Орнаментика (від *лат.* ornamentum – прикраса) – сукупність звуків, які прикрашають основну мелодичну лінію. Розрізняють невеликі мелодичні прикраси (трель, мордент, групето тощо) та прикраси у вигляді мелодичних фігурацій. У хоровій творчості використовується рідко.

Орфеон (*фр.* Orphéon) – хорові аматорські чоловічі товариства, які виникли у Франції і за метою і формами діяльності аналогічні німецьким лідertaфель. Вперше з'явилися у середині 1830-х років.

Орфоенія (від *греч.* orthos – правильний, *eros* – мова) – правильність вимови тексту.

Оформлення результатів дослідження – процес його удосконалення, котрий передбачає уточнення логіки викладу матеріалів дослідження; коректування понятійного апарату і термінології; обґрунтування висновків і рекомендацій.

Паралелізм – це таке поєднання двох синтаксичних речень, в яких відбувається зіставлення двох, різних за змістом образів.

Паратаксис – це поєднання двох або більше речень, які в смисловому відношенні поєднані між собою.

Партитура – (італ. *partitura* – розподіл) – система роздільного запису на кількох нотоносцях, розташованих колонкою і поділених спільними тактовими рисками, всіх голосів багатоголосного твору для виконання ансамблем, оркестром або хором. Сучасна партитура сформувалася до середини ХІХ ст. Партії інструментів розташовуються оркестровими групами за висотним принципом, що дає змогу диригенту охопити поглядом весь запис. Починаючи з 50-х років ХХ ст., до партитури включають способи нотації нових видів композиторської техніки та електронних музичних інструментів.

Паспортизація фольклорного твору – це запис повних відомостей про інформатора, рік його народження, зазначення місця проживання, професії та освіти.

Педагогічне спостереження – метод науково-педагогічного дослідження, що ґрунтується на безпосередньому та опосередкованому сприйманні педагогічних явищ, характеризується цілеспрямованістю, послідовністю проведення, точною фіксацією отриманих результатів.

Педагогічний експеримент – метод одержання нового педагогічного знання, який має складну структуру та здійснюється за допомогою групи методів емпіричного пізнання. Полягає у внесенні в педагогічний процес принципово важливих змін (активних факторів) у відповідності з поставленими завданнями та висунутою гіпотезою, що дає змогу розкрити суттєві відношення між елементами досліджуваного явища, описати їх кількісно та якісно.

Пентатоніка – це такий ладозвукоряд, в якому є звукові пропуски між сусідніми ступенями.

Підголоски – 1) Варіанти-відгалуження від основного наспіву; 2) вторинні голоси, що підпорядковані з провідною мелодією.

Пісня – структурно проста форма вокально-хорової, згодом – інструментальної музики. Типовою ознакою є наявність кантиленної мелодії з супроводжуваними голосами; недеталізованість у відтворенні

тексту. У хоровій творчості розвиток жанру пов'язаний з творчістю композиторів-романтиків. Розрізняють за походженням, жанрами, структурою та способами виконання. Складається з куплетів або строф різної структури.

Подвійний хор – хор, поділений на дві частини (два окремі хори). Кожна з них включає всі партії самостійного хору, а їх поєднання утворює багатоголосний (з восьми та більше голосів) хоровий ансамбль. Прототипом принципу звучання цього типу хору є антифонний спів. Переважно використовуються змішані склади, рідше – однорідні (подвійні чоловічі хори в опері «Лоенгрін» Р. Вагнера).

Полістилістика – навмисне поєднання в одному творі несумісних або надзвичайно відмінних, різнорідних стилістичних елементів.

Поліфонія – (від грец. poly – багато і phone – звук) – вид багатоголосся, у якому окремі мелодії, або групи мелодій мають самостійне значення і самостійний інтонаційно-ритмічний розвиток, зберігаючи рівноправність голосів та розбіжність в різних голосах каденцій, цезур, кульмінацій, акцентів та ін.

Поліхудожня освіта – розширення й поглиблення змісту навчання і виховання за рахунок впливу різних видів мистецтва, їх взаємодоповнення й взаємозбагачення.

Порівняння – метод наукового дослідження теоретичного рівня, за яким відбувається зіставлення досліджуваних предметів та встановлення їх подібності або відмінності. Вимоги до використання методу: зіставлення однорідних предметів, порівняння за суттєвими ознаками. Цей метод лежить в основі індуктивних та дедуктивних висновків, аналізу, синтезу, класифікації.

Праксеологія – (гр. practicos – діяльний, активний) – теорія вивчення цілеспрямованої перетворюючої діяльності, здатності до неї людини.

Приспів – 1) В хорових піснях друга половина куплету, яку після заспіву виконує хор; 2) В куплетній формі частина куплету з незмінним текстом, яка повторюється в кожному куплеті пісні.

Протестантський хорал (з нім. das protestantische Kirchenlied, букв. – протестантська церковна пісня) – духовний піснеспів німецькою мовою, запроваджений в епоху Реформації на противагу григоріанському хоралу. Широко використовувався як основа хорових обробок німецькими композиторами епохи Бароко.

Професійна музична освіта – становлення та розвиток особистості у процесі засвоєння професійних знань, умінь, досвіду, здобуття фахових компетентностей, необхідних для професійної музичної діяльності; сукупність освітніх результатів, отриманих в результаті навчання, рівень сформованості професійної музичної та особистісної культури; система організації професійного музичного навчання та виховання.

Псалми (від грец. psalmos, ψαλμός – хвалебна пісня) – біблійні пісні-молитви, створення яких приписується царю Давиду і які містяться у Псалтирі, дев'ятнадцятій книзі Старого Заповіту (загальна кількість – 150). Тексти псалмів та їх фрагменти широко використовувалися в хоровій творчості як самостійні твори та у розділах великих композицій (наприклад, мотети Палестрини, Лассо, Й. С. Баха).

Регент - (від лат. regentis – правлячий) – керівник церковного хору.

Ремінісценція (від лат. reminiscentia – спогад) – в музичному творі повернення мотиву чи теми, що прозвучали раніше, як нагадування про їх попереднє проведення.

Репертуар (від франц. repertoire – перелік, список) – 1) Сукупність творів, які виконують окремі виконавці або колективи, а також призначених для виконаннями солістами чи певними складами виконавців; 2) Перелік музичних творів, які знає і може виконувати певний виконавець, ансамбль чи колектив (хор, оркестр тощо).

Речитативність (від *итал.* recitare – читати вголос, декламувати) – принцип, заснований на відтворенні декламаційного мовлення.

Римська поліфонічна школа (*итал.* scuola romana) – явище в хоровій творчості епохи Відродження (XVI– XVII ст.). Виникло під впливом Палестрини. Представники – Дж. М. і Б. Наніні, Г. Аллегрі, Ф. Анеріо.

Ріпієно (*итал.* ripieno – повний) – термін, аналогічний до tutti. Вказував на вступ всього хору або партії після сольних епізодів.

Романтизм – художня течія, сформована в кінці XVIII – на початку XIX ст. Романтичний метод характеризується гострим зіткненням образних антитез, протиставленням світу прекрасних, недосяжних ідеалів та трагічної дійсності, драматичною конфліктністю (в музиці – творчість Р.Шумана, Р.Шуберта, Ф.ліста, Ф.Шопена та ін.).

Рондо – музична форма, в якій не менше трьох разів проведення головної теми чергується з епізодами.

Сакральне – світоглядна категорія, яка виділяє сфери буття, що сприймаються як відмінні від буденної реальності, особливо ціннісні, священні.

Санктус (*лат.* Sanctus – Святий) – розділ католицької меси, розташований між Credo і Agnus Dei,

Сегмент – це найменша структурна частина музичного твору в межах від трьох до семи складнот.

Секвенція (*нізньолат.* sequentia – послідовність, від sequens – наступний) – 1) послідовне переміщення певної мелодичної чи гармонічної побудови у висхідному чи низхідному напрямку; 2) піснеспів католицького богослужіння. Виник у IX ст. на основі юбіляцій.

Серіація – це багаторазове повторення однієї ритміко-інтонаційної фігури, яка в сумі творить одне ціле.

Силабомелодична модель – це типова організація словесної і музичної акцентуації.

Синкретизм первісного мистецтва – переплетіння різномайття виразових засобів: словесних, звукових, жестомімічних, орнаментальних, зображальних.

Синтез – метод наукового дослідження теоретичного рівня для вивчення об'єкта у цілісності, єдності і взаємозв'язку його частин, який полягає у відновленні цілісності досліджуваного предмету, в об'єднанні різних теоретичних тверджень для отримання нового знання.

Соло (від *лат.* solus – один, єдиний) – 1) основна, наділена найбільш значимою виразністю партія у творі для кількох виконавців; 2) найбільш виразний голос у фрагменті гомофонного складу.

Соноризм (від *лат.* sonorus — дзвінкий, звучний, *фр.* sonorite — звучність) – сучасний метод композиції (сонорика, сонорна техніка), що оперує темброво яскравими звучаннями – сонорами, які неможливо висотно диференціювати. В соноризмі виокремлюється три основні градації: колористика, де можна розрізнити тони барвистих звучностей; сонорика, де за яскравого відчуття барвистого звучання відрізняється незначна частина тонів; сонористика – музика темброзвучностей без певної висоти і ефекту тоновості, які сприймаються як цілісності, що не підлягають поділу на тонові частини барвних блоків.

Сопрано (*ит.* soprano – верхній, вищий) – 1) Найвищий жіночий голос; 2) В гармонії – назва верхнього (першого) голосу; 3) Партія в хорі або вокальному ансамблі, яка складається з високих дитячих або жіночих голосів.

Спеціалізація – набуття особою здатностей виконувати окремі завдання та обов'язки, які мають особливості, в межах спеціальності.

Спеціаліст – освітньо-кваліфікаційний рівень (ОКР) вищої освіти особи, яка на основі ОКР бакалавра здобула повну вищу освіту, спеціальні уміння та знання, достатній для виконання завдань та обов'язків (робіт) певного рівня професійної діяльності, що передбачені для первинних посад у певному виді економічної діяльності.

Сприймання – психічний процес прямого відображення у свідомості суб'єкта сенсорної інформації.

Сприймання «адекватне» – ідеал, еталон досконалого сприймання певного твору, оснований на досвіді всієї художньої культури. Воно вимагає прочитання твору у світлі музично-мовних, жанрових, стилістичних, духовно-ціннісних принципів культури.

Сприймання музики – процес і результат актуалізації психічних механізмів, в якому музика – специфічний об'єкт впливу на людину. Психічні процеси, задіяні у сприйманні музики, включають у себе весь спектр свідомості: від найпростіших відчуттів – до найскладніших операцій музичного інтелекту.

Сприймання музичне - осягнення і осмислення тих значень, якими володіє музика як мистецтво, як особлива форма відображення дійсності, як естетичний художній феномен.

Сприймання «реальне» – конкретний акт сприймання музики, що має художньо-естетичну мотивацію і характеризується особливостями та ступенем музичного сприймання суб'єкта, рівнем його загальної культури, наявністю досвіду спілкування з музикою різних жанрів та стилів, комунікативною ситуацією.

Сприймання художнє – комплексна психічна діяльність, процес і результат розумово-почуттєвої активності людини.

Стабат матер (від лат. Stabat mater dolorosa – стояла мати скорботна) –

1) Одна з середньовікових секвенцій, гімн католицького церковного обіходу, присвячений Божій Матері; 2) самостійний богослужбовий або духовний твір. Автором тексту вважається італійський поет Я. да Тоді. В хоровій музиці використано такими визначними композиторами, як А. Вівальді, Дж. Б. Перголезі, Й. Гайдн, Ф. Шуберт, Дж. Россіні та ін.

Стиль музичний (від грец. stvlos – паличка для писання) – сукупність засобів та прийомів художньої виразності, яка історично склалась і відображає естетичні погляди різних суспільних груп певної епохи або

творчого напрямку. Поняття стилю визначає значні етапи розвитку музичного мистецтва або регіони поширення (напр., класицизм, романтизм, бароко, рококо, сентименталізм, веризм, імпресіонізм, експресіонізм і т.д., а також східний, іспанський, слов'янський, африканський, негритянський, південноамериканський та ін.); національну чи індивідуальні приналежність.

Строгий стиль – 1) Стиль поліфонічної музики, якому властиві суворі визначеність інтонаційних і ритмічних норм (діатонічність, плавність голосоведення, використання натуральних ладів, ритмічна простота, розміреність руху), властивий хоровій поліфонічній музиці XV–XVI ст.

Структуротворче повторення – це таке повторення, при якому менші ритмічні побудови повторюються не точно.

Субкультура – цілісне утворення всередині культури, що відрізняється власною системою цінностей, звичаїв і норм.

Сучасна етномузикологія - це наука, яка вивчає теоретичні проблеми сучасних фольклористичних процесів.

Te Deum – католицький гімн. Назва походить від початкових слів «Te Deum laudamus» – «Тебе Бога, хвалимо». Створення приписують Амвросію Медіоланському (IV ст.). Відомі хорові твори на його основі належать Д. Букстехуде, Г. Ф. Генделю, Й. Гайдну, В. А. Моцарту, А. Брукнеру та ін.

Тези – стислий виклад основних думок, публікація яких передбачає попереднє ознайомлення учасників конференцій, семінарів, симпозіумів та інших наукових форумів з результатами проведеного дослідження.

Тематизм – поняття, яке узагальнює весь тематичний матеріал окремого твору. В XX ст. поширились нові форми тематизму – так званий мікротематизм, де роль теми виконує мотив і навіть окремі інтонації або інтервали.

Тенденція – поняття, яке узагальнює весь тематичний матеріал окремого твору. В XX ст. поширились нові форми тематизму – так званий

мікротематизм, де роль теми виконує мотив і навіть окремі інтонації або інтервали.

Тембр (від *франц.* timbre – дзвіночок, позначка, відмінний знак) – 1) забарвлення звуку чи голосу. Залежить від специфіки сполучень обертонів; 2) важливий засіб музичної виразності.

Тенор (від *лат.* tenere – тримати, спрямовувати) – 1) Високий чоловічий голос; 2) В музиці багатоголосного складу – голос, що знаходиться між басом і альтом); 3) З XIII ст. – основна партія контрапунктичного твору, що викладає головну мелодію (кантус фірмус) і спочатку був нижнім голосом двоголосного твору.

Тенор-альтіно – найвищий чоловічий голос.

Тест – система психолого-педагогічних завдань, спрямованих на дослідження окремих рис, властивостей особистості. Категорії тестів: тести успішності (оцінка наявного рівня знань чи умінь, прогнозування ймовірного рівня); тести здібностей (тести загальних здібностей, тести інтелекту, тести спеціальних здібностей); індивідуальні тести (виявлення якостей темпераменту та характеру особистості).

Тотемізм – це етап у фольклорному мисленні, коли певні образи чи персонажі є в родових зв'язках із людиною.

Тутті (*італ.* tutti – всі) – виконання всім складом хору.

Унісон - (від *італ.* unisono – однозвучний) – 1) Одночасне звучання двох або кількох голосів на одному ступені звукоряду, яке утворює повний консонанс, інтервал чистої пріми або октави; 2) Виконання однієї партії кількома співаками або інструменталістами.

Фактура - (від *лат.* factura – виготовлення, обробка, побудова) – конкретне оформлення музичної тканини, характер її вертикального розгортання. Як синонімічні використовуються терміни «склад», «виклад». Основні типи фактури – монодична, гомофонічна, акордово-гармонічна, поліфонічна.

Фермата (від *итал.* – зупинка) – знак продовження звучання або паузи на невизначений час. Застосовується всередині музичної побудови (серединна фермата) переважно на кульмінаційній вершині і наприкінці музичних побдов (заклучна фермата).

Фетишизм – це етап у фольклорному мисленні, яке набирає властивостей сакральних предметів або амулетів.

Фольклоризм – це такий процес, в якому фольклорний твір перенесений з природного побутування в інші (сценічні) форми.

Фразування – 1) виразне художньо-сміслові членування музичної тканини на фрази й інші побудови; 2) важливий засіб виразності. Здійснюється за допомогою артикуляції, нюансування, цезур тощо

Фротолла (*итал.* frotta – натовп) – італійська світська хорова пісня ліричного змісту. Виникла і поширилася в XV–XVI ст.

Фуґа (від *лат.* – біг) – форма поліфонічного твору. Заснована на імітаційному проведенні однієї, двох, рідше – трьох тем за визначеним тональним планом у всіх голосах (найменша кількість – два). Проведення теми в іншому голосі називається відповіддю; при точному повторенні відповідь класифіується як реальна; при змінах – тональна. Мелодія, що контрапунктично супроводжує проведення теми називається протискладненням (утримане або неутримане). Розділи фуґи: обов'язкові (експозиція, реприза), необов'язкові [контрексиозиція, середня частина (розробка), кода]. Фрагменти, в яких відсутнє проведення теми, називаються інтермедіями. Класична структура фуґи склалася в епоху Бароко, в межах поліфонії вільного стилю. Форма використовується в окремих творах, частинах циклічних творів, а також – операх.

Фуґато (італ. фуґоподібно) – поліфонічний епізод або частина твору, заснованого на імітаційній техніці.

Херувимська – богослужбовий піснеспів у православному обряді, назва якого походить від слів «Іже херувими».

Хорал (від *лат.* *cantus choralis* – піснеспів) – 1) Хоровий спів на релігійний текст: одноголосний унісонний – в католицькій церкві; багатоголосний – в протестантській; 2) Акордовий виклад рівномірними тривалостями переважно в повільному темпі; 3) Хорова акордово-гармонічна обробка хорального піснеспіву.

Хормейстер (від *нім.* *Chormeister* – хоровий майстер) – керівник хорового колективу, диригент хору.

Хорова музика – музика, призначена для виконання хоровими колективами.

Хорова партія – група однорідних голосів у хорі, які виконують свою партію в унісон. Переважно поділяється на вищі і нижчі групи відповідно до тембрової диференціації (більш високі, перші та більш низькі, другі голоси).

Хорове письмо – створення та аранжування музики для виконання хором, яка враховує специфічні умови хорового співу (діапазони голосів, теситурні можливості, зручність голосоведення, особливості тексту, акустичний ефект та ін.) і може викликати естетичну насолоду як у виконавців, так і у слухачів. Передбачає володіння хоровими засобами на основі знань про особливості голосів, голосоведення, хорової техніки тощо. Х. п. змінюється і розвивається водночас із зміною і розвитком музичних стилів і напрямків.

Цезура - (від *лат.* – розсічення) – 1) межа між частинами музичного твору; 2) виконання із майже непомітною паузою. Сприяє виразності і осмисленому виконанню музичних творів. Розділяють завершальну (кінець твору), обмежувальну (між частинами), роздільну (між мотивами і фразами), об'єднуючу (при наскрізному русі голосу і без взяття дихання) цезури.

Чоловічий хор – однорідний хор, до якого входять тільки чоловічі голоси – тенори, баритони і баси. Найпоширеніший склад в епохи Середньовіччя і Відродження.

Юбіляція- (від *лат.* jubilatio – тріумфування) – 1) В католицькому співі – орнаментальна імпровізація тріумфального характеру, яка виконувалась на останніх складах слова «Алилуія»; 2) в поліфонії строгого стилю – жвавий мелодичний рух, що заповнює проміжки між основними долями, інакше мелодична фігурація.